

संस्कृति

लेखक
भिक्षु अश्वघोष

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाली भाषा)

(१) बौद्ध प्रश्नोत्तर	(२३) बौद्ध दर्पण
(२) बौद्ध दर्शन	(२४) सत्तरत्न धन
(३) नारी हृदय	(२५) सफलताको रहस्य
(४) बुद्ध शासनको इतिहास	(२६) मानव महामानव
(५) पटाचारा	(२७) निरोगी
(६) ज्ञानमाला	(२८) जातक कथा
(७) बुद्ध र वहाँको विचार	(२९) सतिपट्टान विपस्सना
(८) शान्ति	(३०) प्रज्ञा चक्षु
(९) बौद्ध ध्यान	(३१) परिव्राण
(१०) पञ्चशील	(३२) पूजाविधि र कथा संग्रह-द्वि.
(११) लक्ष्मी	(३३) मैले बुझेको बुद्ध-धर्म
(१२) उखानको कथा संग्रह	(३४) आमाबाबु र छोराछोरी
(१३) तथागत हृदय	(३५) स्नेही छोरी
(१४) महास्वप्न जातक	(३६) परित्तमुत्त (पाली भाषा)
(१५) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा	(३७) बुद्ध र बुद्ध धर्मको.....
(१६) मिलिन्द प्रश्न १, २	(३८) बुद्ध र बुद्धपछि
(१७) भ्रमण नारद द्वि. सं.	(३९) धम्मवती
(१८) वेस्सन्तर जातक	(४०) बौद्ध-ज्ञान
(२०) सतिपट्टान भावना	(४१) संक्षिप्त बुद्ध-जीवनी
(२१) बौद्ध विश्वास भाग-१, २	(४२) मानव स्वभाव

Dharmakirti Publication

(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar
4. Dharmakirti in a Nutshell

संस्कृति

भिक्षु अश्वघोष

प्रकाशक:—

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नःघ त्वाः, ये

फोन : २२०४६६

बुद्ध सम्बत्- २५३७

नेपाल सम्बत्- १९९४

विक्रम सम्बत्- २०५०

ईस्वो सम्बत्- १९९४

पहिलो संस्करण १५०० प्रति

मुद्रकः

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं

फोन न. २२ १० ३२

थःगु खँ

थव सफूया नां संस्कृति तथा बिया । थव शब्दया अर्थ छ्चाय अपु मज्सां आपालं धयार्थे महत्वपूर्ण कथं छ्चला च्वंगु दु । थव संस्कृति शब्द नाप नापं तस्सकं प्रचलितगु व आपासिया योगु निगू शब्द दु सभ्यता व संस्कृति । थुगु शब्द निगू नापं आपालं विशेषणत नं स्वापू दु । उदाहरणया लागी आनन्दकौशल्यायन महास्थविरया भासं धाल धाःसा भौतिक सभ्यता व आध्यात्मिक सभ्यता ।

थव सफू धर्मोदय पत्रिकाय् पिहाँ वं च्वंगु पुलांगु लेख संग्रह (मुनागु) खः । लेख पुलांसां खँ फुकं न्हगु हे तिनि । मनू सभ्य जुइत व संस्कृति योपि जुइकेत छु याय् माः धंगु खँ थुकी दु थ्याना च्वंगु दु । पुलांगु पूजा विधि नखः चखः व यज्ञ होम याय्गु पत्ती संस्कृतिया खँ थुकी मदु ।

थुगु लेख मुना सफूया रूपे पिकाय्त खवपया रत्नसुन्दर शाक्यया पाखें प्रेरणा कयागु खः । बसपोलं थवयां ह्यापा

(क)

“मनू ह्यसिकेगु गय” धयागु नं पुलागु धर्मोदयस छापे जुइ
धुंकुगु लेख मुना पिकया बिल उर्कि बसपोलयात सुभाय हु ।

थुगु सफू छापे मायत दाता चूलाका ब्यह्य शीलवती
(प्र.) धम्मवती प्रति कृतज्ञ जुया । अथे हे सफू बालाक छापे
याना ब्यगुलि नेपाल प्रेसघात नं धन्यवाद मध्यसे खने मफु ।
प्रफु स्वया ब्यह्य भिक्षु कोण्डण्ययात नं सुभाय हु ।

प्रकाशकीय

श्व "संस्कृति" धयागु किताप धर्मकीर्ति विहारया
१५६ गूगु सफू जुया छिकपिनि न्ह्योने थयना चवना ।

थुगु सफू स्वर्गीय निलरत्न तुलाधरया नामं वय्कया
परिवारपि श्रीमती भवानी तुलाधर, श्री साहित्यरत्न तुलाधर,
श्रीमती पूर्णहिरा तुलाधर कमलादिया स श्रद्धां प्यहांवोगु
खः ।

उकिं वय्कपिन्त धर्मकीर्ति विहार पाखें थुजोगु पुण्य
कार्यं न्ह्याबलें याये फय्मा धका कामना याना ।

श्व सफू छापे याय्गु निम्ति प्रेसे बिज्याना मागु गुहाली
बिया बिज्यागुलिं पूज्य अश्वघोष भन्ते प्रति नं आभारी व्यक्त
याना चवना ।

भवतु सब्ब मङ्गलं

धम्मवती "धम्माचरिया"

धर्मकीर्ति विहार

२०५०-११-२८

(ग)

विषय-सूची

थ:गु खं

प्रकाशकीय

१) संस्कृति	१
२) कुबानि (कुसंस्कृति)	५
३) सफू-सिफू मडुगु छे छु याय्त ?	१६
४) मार्गप्रदशंक गौतमबुद्ध	२२
५) बुद्ध व बौद्ध-धर्म	२७
६) बुद्ध धर्म व मनुष्य जीवन	३४
७) महास्थविर प्रानन्द व चण्डालिका	४०
८) दिट्ठमङ्गलिका	४८

(घ)

संस्कृति

संस्कृतिया अर्थ साधारणरूपं जातीय चालाबालायात धाय्फु । गुबलेसं महिलिगु, छगूहे जुयाचवनीगु बस्तु अथवा धर्म समूहयात संस्कृति धाईमखु । हेतु—प्रत्यय लाभ जूजूथे हिलावनीगु, बदले जुयावनीगु उपकरण वस्तुयात व धर्मसमह-यात अथवा मानवयात हीनतत्त्वं उच्चस्थाने यंकेगुयात संस्कृति धाई । विशेषयाना संस्कृति धयागुली शिष्टाचार, सभ्यत्व, चारित्र-वारित्र, नाट्य, सङ्गीत, चित्रकला, शिल्पकला व दर्शन नं दुथ्यावं ।

प्रत्येक मनूतेसं थःथःगु 'संस्कृति' रक्षायाय्गु नाप नापं परिष्कृत याय्गु नं कर्तव्य भापीमाः । संस्कृति रक्षायाइपिसं थ्व विचार याय् फ्यकेमाः कि थ्व झीगु 'संस्कृति' सभ्य-लोकया न्होने तय्ज्यूगु खःलाकि मखु ? थ्व संस्कृति झीगु जीवनयात लोला मलोला ? ह्लापांसिं अथेहे मपाय्क दया वयाचवंगुलाकि अथवा पाना पानां वयाचवंगु ? थुखेपाखे ध्यान मतःसे केवल 'झीगु संस्कृति' जक धया समययात हेला यात धाःसा, उह्य

व्यक्ति सभ्यलोकया हास्यथल ज्वी । छायाःसा संस्कृति
शब्दं हे थःगु स्वभावयात व्यक्त यानाचवंगु दु । किन्तु थवया
छग् विचित्र शक्ति थवकि कयौं दैनिसें पाना पाना वयाचवसां
'वहे खः' धाय्का चवनीगु । संस्कृतिया थव प्राण खः ।

प्रादिकालयार्पि मन्तेपाखे छवः मिखा तिसिना लिफः-
स्वत धाःसा इमिगु संस्कृतिहे जङ्गले चवनेगु, कचिला नयेगु,
पचिनांगा चवनाः थासं थासे वनेगु । क्रमशः इमिगु विचार च्वे
थाहावन । ह्यापा यानावयाचवंगु ज्या तोता हल । न्ह्यपुयात
सुमुक तये मबिल । फलस्वरूप वसतं पुनाहल, जङ्गली जीव
जन्तु, वा-फ्य व निभाःलं बचेज्वीत छचाख्यरं पःखालं चाहुयेका
छे दय्का हल । लिपाजूलिसे इयाःप्वाः नं तयाहल । क्रमशः
मानवया विचार विकसित जुल । थौं जबले फ्य उखें-थुखें
वनीगु इयाःप्वाः नं दय्का हल । थःके मद्गु खंलिसे कया कया
थःगु वात, पित्त, कफयात ल्वेक थःगुहे थासाय् धालेयाना
यंकल ।

श्री नेपालीते संस्कृतिले नं खनेमदय्क हित्तु हिलावंगु
यव्व दु । किन्तु नेपाली-संस्कृति धयागु ह्यापा, लिपा, प्राः
वहे खः । थनि १५, २० वें ह्यापा नेपाःया तत्त्व ग्य्खः, प्राः
वर्तमान नेपाःया तत्त्व ग्य्खः । छवः भोखाय् बोबले नेपाली-
संस्कृति गुलि रूप हीकल । गुलि चाला-बाला हिलावन
अय्सा 'नेपाली-संस्कृति' 'नेपाली-संस्कृति' हे जुयाचवन ।

भद्रकल्पीय बौद्ध-संस्कृतिया जन्म मध्य—भारते जुल ।
 तर थौं व संस्कृति ग्रन मद्रु । व संस्कृतिया पुसाहे नं मन्त ।
 भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण जुया सच्छिति दे दुबले भिक्षुपिनि
 दशवी भेद प्यांहाँ वल । श्व भेद श्चिच्यागू तक्क नं दयावन ।
 श्व बेलस बौद्ध-संस्कृतिया रूप-रेखा विभिन्न थासाय् धालेजुया
 वन । फलस्वरूप कालान्तरे विशेषता वयनेगु नापं छुं मदयावंगु
 थें च्वंक संमिश्रण जुयावन ।

गपाय्चकं ल्वाकज्याना वन धाःसा बुद्ध खण्डित वैदिक
 याग-होम मन्त्रादि पुरोहितवादं हानं जगकाल । गुक्तिया
 फलस्वरूप बौद्ध संस्कृतिया विशेषता हे छुं छनेमदया वन—
 गथे थौं अद्यापि स्त्रीथाय् जुयाज्वन । थुखे थथे जुल धयां उखे
 नास्तिक योनकते आक्रमणं संस्कृतिया ह्नाय्कं व्याक्कं कुचा-
 कुचायानाः पुरातत्त्वया स्वरूपे तय् यंकल ।

शाक्यमुनी बुद्धया परिनिर्वाणं निसः व श्चिच्यादेति
 लिपा हानं छक्क बौद्ध-धर्म व संस्कृतिया प्रभाव व प्रसार
 सकभनं फँले जुयावन । सम्राट् अशोक, बुद्ध-धर्मे दीक्षित
 ज्वीधुंसेली वसपोल, हरएक बौद्ध-तीर्थस्थाने चाह्यु वन ।
 वंथाय् तक्क थःगु चिया स्वरूपे शिलास्थम्भ तयाथकल,
 गुक्तियाना थौं पुलांगु मिखा लुयावल । थुलिजक मखु धर्माशोक
 जुजुं याःगु ज्या; परन्तु देश-विदेशे सङ्घदूत नं छवत । विहार
 चैत्य नं आपालं आपा दयकल । वहे धर्माशोकया कृपा थौं
 बुद्धया मूल धर्मया भण्डार पालि त्रिपिटकया रक्षा व परिशीलन

लङ्का, बर्मा, स्याम (थाइल्याण्ड) व क्याम्बोदियादि देशे
जुयाचवन । गथे कि झी नेपाले पाश्चात्य संस्कृति, बौद्ध
साहित्यया सुरक्षित जुयाचवन । थुलिजक मखु सम्राट्
अशोकया न्यागः स्थूर (स्तूप) नं जीवित हे दनि ।

चीन, (तिब्बत) व जापान आदि देशे नं झीथाय् थें
लिपा प्याहांवोगु 'वंतुल्य' अथवा महासाङ्घिक नामं प्रख्यात
जूग धर्मया प्रचार जुल । थौंया युगे उपर्युक्त प्रकारं प्याहांवोगु
हरएक शाखा-प्रशाखायात महायान नामं सम्बोधन यानाचवन ।
चीन आदि देशे व झीथाय् चवंगु महायान संस्कृतिस आपालं
अन्तर दु । छगू हे शाखाया कच्चात जुयानं झीथाय् जक पाःगु
छाय्धाःसा—वैदिक संस्कृतिया बाहुल्य संमिश्रणतां याना ।

'धर्मोदय'—वर्ष—४, अङ्क—४, ५
(माघ, फागुण—२००७)

Dhamma.Digital

कुबानि (कुसंस्कृति)

पालि साहित्य (बौद्ध धर्मया सफू) प्वीका ब्वना यंके बले बांलाक सी दु तथागतया हृदये फोहर याना च्वनेगु, तं प्वोचिना च्वनेगु, मंभि जूसां भि मनू जुया च्वनेगु आदि कुबानियात थाय् मदु ।

यद्यपि अबले छकः बकः तथागतया नं तं पिहाँ बो; गबले कि भिक्षुपिनिगु कुबानि व मेपि मनूतय्गु सारहीन व इयला बुद्धि खनि । उदाहरण माल धाःसा 'उदाने' दुगु घटना छगू न्होने तय्फु ।

छकः तथागत श्रावस्ती बिज्याना च्वं बले यशोज धयाहा भिक्षु छह्य न्यासः भिक्षुपि ब्वना बद्धया दर्शनार्थं वया च्वन । न्यासः भिक्षुपि च्वनेगु थाय्थी ठीक याना च्वं च्वं काला-कुलु हाला च्वन । न्यासःपिनिगु सः ताय्वं बुद्धं यशोज भिक्षुयात सःता धया बिज्यात— "मु अन, न्या लाना च्वं थाय् पोत हाले थें हाला च्वंपि ? छिपि थन च्वने दइ मखु गनं वयागु खः अन हे लिहाँ हूँ ?" भिक्षुपि सकलें आज्ञा शिरोपर याना लिहाँ

वन । भिक्षुपिसं नुगलेमस्याकुसे गय् याना तथागत खुशी याय्
 फइ धका सकले मुना सल्लाह याना थःथःगु बांमलागु चाला
 भिकल धाःसा तथागत लय्ताया बिज्याइ धयागु सर्वसम्मति
 निर्णय याना थःथःगु कुबानि भिकल । अले तथागत लय् ताया
 बिज्यात ।

मेगु वसपोल दिक्क चागु व तंम्बयका बिज्यागु अवस्था
 नं दु । फुकं थन न्ह्यथना चवनां साध्य उवी मखु । छग् जक
 न्ह्यथन । कोशाम्बी च्वंपि भिक्षुपिनि बिचे ल्वापु जुल ।
 निश्वलं नं ल्वापु बढे याना चवन । तथागत बिज्याना मिले
 यायेत सनं नं भिक्षुपिसं तथागतयात थुलि सम्म नं लिप्तः बिल
 कि छःपिनि माःगु ज्या या बिज्याहुं । जिमिगु मामला जिमिसं
 हे स्वय् । थुकि तथागतया हृदये अवश्य धक्का लगे जगु ल्वा
 वो, उकि वसपोल याकःचा जङ्गले च्वं बिज्यागु — थजापि
 मूखंत नाप नं च्वं चवनेगु ला धका मती तथा ।

तं धयागु साप हे मज्जगु चीज खः । तं वतलेयात मने
 शान्ति मदु । बुद्धकाले भारद्वाज धयाह्य ब्रह्म, छह्य दु गुन्हेसिया
 तथागत मिखां हे स्वय् मयो । तर बया कलाह्य धाःसा
 तथागतया उपासिका । व मिसाया हाछिका छकः वोसा नं,
 लुफि छकः हाःसां नं, वांका छकः वोसा नं, चान्हे भात नाप
 घना चवने बले न्ह्यलं छकः चासा नं नमोबुद्धाय धाइह्य खः ।
 अले कलाह्य खना जक मखु बुद्ध खना नं अं तंम्बेका चवन ।
 तं च्वःचिना ततं न्ह्यो हे बालाक मवल । छन्हु उवने फक्को तं

एवः ज्वना तथागतया थाय व ब्रह्मू वन । वना न्यनः—

किंसु कृत्वा सुखं सेति किंसु कृत्वा न सोचति ।

किसस्स एक धम्मस्स वधं रोचेसि गोतम ॥

अर्थात्— हे गौतम, छु छगू चीज नाश यात धाःसा सुख ज्वी
नापं शोक मज्जी । छु छगू धर्मयात नाश यायेगु
गौतमया यो ।

तथागतं आजा जुया बिज्यात—

कोधं कृत्वा सुखं सेति कोधं कृत्वा न सोचति ।

कोधस्स एक धम्मस्स वधं रोचेमि ब्राह्मण ॥

अर्थात्— हे ब्राह्मण क्रोधयात नाशयात धाःसा सुख नं सी,
शोक नं ज्वीका चवने माली मखु । क्रोध छगू नाश
यायेगु हे जितः यो ।

तथागत छहा मनोवैज्ञानिक खः । अकि तथागतं ब्रह्मू
तंम्वेका वै च्वंहा धयागु सीका अथे आजा जुया बिज्यागु खने
दु ।

आ थन कुबानिया बारे न्यंगु अनुभवया खं न्ह्यथने,
गुकि तथागत-हृदय ह्य सीकेगु कुतः याना दी धयागु आशा
दु ।

जिके तःगू मछि कुबानि मचांसिं दु । थन छगू निगू
जक कुबानि न्ह्यथने । जिके मचांसिं दुगु छगू कुबानि खः
याकनं तं पिहाँ वइगु । निगूगु कुबानि खः पिचिपिचिं न्ह्योने
लाथाय् ई व खै फाय्गु । स्वंगूगु कुबानि खः मभिं मनू जूसा
नं भिं मनू ज्वीगु ।

न्ह्योने लाथाय् व इयालं ई व खै फाय्गु बानि खना
जिमि दाजुं जितः सार्खि धका ब्वो बीगु ।

जि तंभ्वय् बले नं राक्षस थें तंगुलु धका धाइगु, अले इ
हे तं भ्वया च्वनेगु सिबे जि गुबले नं थःगु दोष माला थ्वीका
मकया ।

जि भिं मनू धयागु छाय् धाःसा जिमि छ्ये जि थें
धर्मात्मा सुं मद्रु । जि लय् छकः अष्टमी धलं दं वनेगु ।
सुथे नये न्ह्यो सफू पाठ यायेगु व माँ-बौया पालि भोप्वीगु ।
पुह्नी पतिकं गुम्बाय् वना अपरमिता धारणी ब्वं वनेगु ।
जि थःत थये धर्मात्मा ज्वीकानं थःत तुं मभिं मनू छाय्
धयागु— जि अबले खुइगु व पसः वना लवो नयेगु मतोता जि
धिबा लवो काल धाय् व जिमि माँमं स्यू । अले जितः ब्वो बीगु ।
जि लिसः बिसे छु धायेगु— पसः वना ज्या नं याये मानि ब्वो
नं फये मानि धया भिं मनू ज्वीगु ।

खतु जिंस्वदं व जिंप्यदं तकया अवस्था साप चन्चल ।
चिनां ची थाकु । थ्व वंशानुक्रम व वातावरणया नं फल खः ।

(८)

वातावरण व परिस्थिति सुधरे जुया बोलिसे मस्त्यगु चाला बाँलाना वो ।

जि मचाबले चाला बाँमला सानं सत्सङ्ग भिपि नाप जूगुलि धर्म पाखे हे मन अपो वन । अयनं स्वार्थ ला मदुगु मखु । खतु स्वार्थ मदुसा ला अर्हन्त हे जुल ज्वी । सत्सङ्ग अनुसारं जि नं भिक्षु समाजया छहा सदस्य जुया । फलस्वरूप हाकुगुं पिहाँ वने मननिहा समुद्र पार याना लङ्का थ्यन ।

हिन्दुस्ताने नेपाले मदुगु यक्वं चाल चलन खना, तर सफा सुधर याना चवने मसःगु, न्ह्योने लाथाय् चवफाय्गु, थीत्यो-मत्यो (जाति भेद) नेपाले व हिन्दुस्ताने मपाः । श्व फुक्क कुबानियात तथागतं निन्दा जक मखु कुलाङ्गार रोग धका नं धया बिज्यागु दु । झी थाय् जाति भेद वया च्वंगु नं हिन्दुस्तानं हे खः ।

लङ्काय् थ्यन । अनया चाल चलन गाक्कं हे पाःगु खना । नये बले नं अनया चाल चलन मेगु हे । जाति भेद दुसा नं थीत्यो थीमत्यो, क्वजातम्हेसिनं थूगु जा थजातपिसं नये मज्यू धयागु नं मदु । श्व बौद्ध (संस्कृतिया) धर्मया कोसः खः धयागु मती तया । झीथाय् थें निगू स्वंगू प्रकारका बौद्धत अन मदु ।

जि नये बले प्याका प्याकां सः वो । अन च्वंपिनि अथे मखु । जि छुं त्वंसा नं शुरू शुरू सःवेक त्वनेगु । अन अथे मखु । न्ह्योने ला थाय् ई फाय्गु जिगु बानि । अन च्वंपिनि

श्व नं बानि मडु । नयागु श्वीसं महुतु च्वला ल्ह्वयेगु बानि भिगु
 खः । श्व बानि नं अन च्वंपिनि मडु । गनं मेपिनिगु कोठाय्
 वा गुरुपिनिगु कोठाय् वने बले बिना सूचनां सुंक सःवेक खापा
 चाय्का दुहाँ वनेगु जिगु बानि खः, व नं अन मडु । जि जा
 गामा ज्वीका गिजे याका च्वने माल ।

खतु श्व नियम तथागतं भिक्षुपिन्त दय्का बिज्यागु नं
 दु गुगु कि २२७ भिक्षुपिनिगु नियमे दुथ्या । सुं न्हूपि तथागत
 नाप ला वल धाःसा भिक्षुपिसं वयात तथागत च्वंगु थाय् क्यना
 बी अनं लिपा वयात “तीजक, नाइक पलाः छिना खापा छकः
 धवा धवा या, मुमु छकः ति,” इत्यादि रूपं स्यना बी ।

थजागु नियम थम्हं ‘सेखिया’ धयागु ब्वना बले वा
 भ्रामणेर ज्वी न्ह्यो सयेका तयागु खः । तर बानि सुधरे मज् ।
 जि जा झोक्किह्वा, गिजेयात धका तंम्वेका च्वनेगु । छकः ला
 पासापि फुक्क नाप हे तंम्वेका याकःचा ज्वीका च्वना ।
 थः कोठाय् च्वंहा पासा नाप नं तंम्वेका च्वना ।

छन्ह्या खँ खः । थः कोठाय् च्वंहा पासां जितः सःता
 छु धाल— छ विदेशे वया च्वंगु सय्के सीकेया निंति खः ।
 थन छं माँ-बौ मडु, न दाजु किजा हे । ग्राम थे पासापि
 नाप तंम्वेका छंत सुनां वास्ता तइ । थन जिमिसं छन्त हाय्केगु
 छंगु बाँमलागु चाला व बानि भिकेया निंति खः । विदेशयापि
 जक मखु थनयापि गामात वैबले नं थथे हे याना जिमिसं अमिगु
 चाला भिका यंकेगु ।

हानं लिसा कासे पासां धाल छं न्ह्योने लाथाय् ई व खे
 फाय्गु बानि दु । नयागु भ्वी म्हुतु च्वला ल्ह्वयेगु बानि छं दु ।
 सुयागुं कोठाय् दुहाँ वंसा नं सुंक सूचना मध्यसे दुहाँ वनेगु
 छं बानि दु । अथे ज्वी मज्य् । थनं लिपातिनि पासा पिसं
 गिजे यासां तंभ्वेगु कम जुल । अज थःगु दोष तःध थें मखं !
 जितः स्वयं पासा कुमार काश्यपं सःती बले, — हे झोक्कि धका
 सःतीगु । व पासां याना नं जिगु तं ववलना वन । आः नं म्वा
 मद्गु, च्वःपो मद्गु खँ व परलोके जक सुख सीगु खँह्लावल
 धायेवं जरंक तं पिहाँ वोनि । थजागु म्वामद्गु खँ न्यनी बले
 तथागतया नं तं पिहाँ वोगु अवस्था दु । बरु वसपोल मौन
 जुया बिज्याइ । आः जितः तं पिहाँ वोसा नं ताउत मच्वं ।
 छाय्कि तंप्वः पयना छकः स्वयेगु बानि दया वल । तंप्वः अर्थे
 तुं तथा तल धाय्वं हतपतं तं मलं ।

आ सफा सुघर पाखे झासँ । झीगु जीवने लाभ मध्ये
 वा सुख मध्ये छगू खः निरोगी ज्वीका च्वनेगु । झीत न्ह्याबलें
 रोगं जक म्प्वना च्वन धाःसा न्ह्याक्को धिबा दःसा नं सम्पत्ति
 दःसा नं छुं सुख मता । तथागतं आज्ञा नं जुया बिज्यागु दु
 'आरोग्य परमा लाभा' निरोगी ज्वीका च्वनेगु परम लाभ
 खः । तर तथागतं थ्व नं आज्ञा जुया बिज्यागु दु— यदि
 निरोगी ज्वीका च्वनेगु जूसा सफा सुघर याना च्वनेगु स्व,
 नये त्वनेगुली भच्चा बिच्चाः दयेकि । नये बले प्वा त्यंक नये
 मते ।

तथागतं मिश्रुपिन्त सफा सुघर याना चवनेगु नं छगू
शील घका कना बिज्यागु दु—

वत्तं अपरि पूरेन्तो सीलं नपरिपूरति ।
असुद्धसीलो दुष्पञ्जो दुक्खा न परि मुच्चवति ॥

अर्थात्— बं प्वीगु आदि याना (विहार वा बही) सफा सुघर
याना मच्चकं शील पुरे ज्वी मखु । अले व अशुद्ध
शील व मूर्ख जुया दुक्खं मुक्त ज्वी मखु ।

लङ्काय् चाहे गांने हूँ चाहे शहरे अनयागु सफा सुघरं
जितः तच्चकं प्रभाव परे यात । नगरपालिकां सफा मयाकु
घका अन चवंपि थःपिनि छयेया न्होने फोहर याना चवने मसः ।
झी थाय् थें छे व्वे छुं व भौ सीपि धवगिका नवेका तयेगु
लङ्कायापिनि बानि मदु । चाहे छुंसी ज्वीमा, चाहे भौसी थजु,
खंपिसं कया छथाय् गाम्हया थुना बी । झी थाय्ला खिचा
सीसां सुंक ह्लायतिना स्वया चवनी । लङ्काय् सल सीसा नं
धवगिका स्वया चवनी मखु । थुना बीगु अनया चलन ।
ध्व महान सेवा जक मखु मानव धर्म नं खः ।

लङ्काय् बल्चाय चवंपिनि नं वसः यच्चुसे च्वंक पुनेगु
बानि । बल्चां मचात पिहाँ वया स्कूले वनी बले, अमिगु
यच्चुसे पिच्चुसे च्वंगु वसः खनी बले गरीवत हे धाये मलो ।
लङ्काय् माँ-बौपिनि नय्त मदुसा नं मचातय्त यच्चुक वसः

पुंका स्कूल छवयेगु अनया मां-बौपिनि कर्तव्य खः । मखुसा
सिना वनेगु ज्यू धका प्रात्महत्या याना चर्वापि जिगु मिखां
खना ।

झी थाय् छगु कुबानि खः कःसि वा इयालं चिप लः
वांछवेगु । चिपलः जक मखु बं पुना मुंका तयागु धू इयालं
वांछवेगु बांनि नं झी थाय् दु । झी थाय् छ्ये खापति चःबि
व पिशाब यायेगु थाय् दय्का तयेगु बानि मदु । कःसी नतुं वा
छेली पिशाब पाइ । लङ्काय् झी नेपाले थें जाःगु च्वे च्वंगु
कुबानि मदु ।

लङ्काय् झी थाय् थें खिखांमो मदु । ह्याउंमचातय्त न
नांगां तया तयेगु दस्तुर मदु । झी थाय् ला मचां निसें बुह्ला,
ल्यासें निसें बुह्लि तकं खिखांमोले झो झो मछा मज्जे फेतुना
चवनी । मिजंतयगु उदाहरण माःसा विष्णुमति तापू ववे दु ।
मिसातयगु उदाहरण माःसा ललितपुर (यलया) सुमङ्गल
विहारया छचाखेरं दु । (प्राः मन्त)

झी थाय् धर्मयात साःप तःधंका तः । देके वने थें तःधंगु
धर्म मेगु मदु, तर छोदी दु थाय् धवगी नवेका खिखा द्वे चिका
तयेगु पाप समझे मजू । स्वयम्भूइ सोवंसा माकःया व खिचा
खि जाः । त्वाथलं कुहाँ वंसा मनू खि व च्वं सुगन्ध धाय्ला
दुर्गन्ध वया च्वं ।

चीने खःसां मखुसां विहार स्पंकल धायेवं नेपायापिनि
मिखांय् ख थें विश्वास व महापाप समझे जू । नेपाले यले यक्व

हे बाहा बही खिखां मुगलं चाहिला चवन । छो दर्शन या वने
मालं प्यं क्यं वनीगु थव हे ला धर्म ?

श्री थाय चुकर्पति धयार्थे साःगाः दु । व साःगाःलं याना
स्वास्थ्ययात साय हानि जू । नवोगुलि याना फय नं नवेका
ब्यू । साःगाःलं पत्ति जन्म जू । भुजि बहू जू । भूजि बहू
जुल धायेवं क्षरापति याकन वइ । हैजाया मूल हे भुजि खः ।
भुजि धयार्पि गन गन नवोथाय जुना विष—बीज कया श्री
नयेगुली जुना बी । अमिसं ख्ये नं थवया वं । अकि ह्लापां
भुजि कम यायेत सफा याना चवने सय्केमाः ।

खतु नेपाले जक फोहर याना नवेका चवने सःगु मखु
बर्मा व हिन्दुस्तानयार्पि नं फोहर याना चवने सः । जि बर्मा
वना बले बर्माया राजधानी रंगून शहर नवेका फोहर याना
तःगु खना बले, मनूत भ्यातनाले थां स्वाना बलचा दय्का च्वं
च्वंगु खना बले लङ्का जक झलमलं लुमंसे धल । आ न्यने दु
न्यूगु सरकारं बर्मा सफा सुधर याना बिल धाःगु ।

सफागु शहर मेगु स्वे माःसा चीन झासँ । बरां खवला,
केरा खवला व भो छकू गनं खने वइ मखु । थव बुत्ता तथा
धयागु खं मखु । चीनया बारे भिगु खं ह्लात धायेवं गुलि सियां
विश्वास मदु, बह भुजिखि पायकू मभिगु धायेवं किसि पायकू
खं । छाय् कि चीन साम्यवादी (कम्युनिष्ट) देश ज्ञया ।
चीने शहरे जक मखु रेले, सावंजनिक मैदाने, बगीचाय् खं
फाःपि व केरा नया खवला वांछोपि खनी मखु । बरां खवला व

केरा खवला तयत् चिट्ठी कुरकेगु बक्स थें दयका तंतःगु दु ।
 खं फाय् माल धाःसा ह्मिचां भो छकू पिकाइ वा लुमारे खं
 फाइ सुंक ह्मिचाय् स्वथनि ।

छ्ये बंपुना धू पिने वांछ्वेगु आ चीने ऐन हे मदु ।
 धू छ्ये छगः थले मुंका तइ । सुथे सुथे गं थाना मोटर ज्वना
 धू काः वइ । गाँ गामे वा चिकिधंगु शहरे घोडा-गाडी ज्वना
 गं थाना धू मुंकातःगु का वनी ।

मस्यु थजागु प्रबन्ध झी थाय् गुबले ज्वी थें । चीने थें
 झी जनतां सरकारयात गुबले सहयोग बी, नापं सरकारं नं
 जनताया हृदय गुबले त्याका काय् फइ थें ? चीनया कम्युनिष्ट
 सरकारं थें पक्षपात मयासे बहुजन हितया ज्या याःसा जनतां
 ह्मासं चुया सहयोग बी ।

विशेषं धर्मोदय-पाठकपिन्त जिगु बिन्ति दु वा आनन्द-
 कुटी व मेमेगु विहारे ज्ञाया दीपि उपासक उपासिकापिन्त
 नम्र निवेदन दुकि झ्यालं चिप लः वांछ्वेगु व धू वांछ्वेगु तथा
 ई व खं फाय्गु छता बानि मदय्का सुधार याना यंका दिसं ।
 केवल पञ्चशील कया बुद्ध पूजा जक यानां तथागतया हृदय
 चकनि मखु । उकियात उपरोक्त प्रकारं पालना नं याना यंके
 माः ।

‘धर्मोदय’, वर्ष-१२, अङ्क-१२

आश्विन, २०१६, अक्टोबर १६५६

सफू-सिफू मडुगु छेँ छु याय्त ?

“सफू दुगु छेँया प्राण दु” धका छको प्लेटो नं धाःगु वाक्य खः । श्व खँ गुलित सत्य खः धैगु बिचाः यानास्वय योग्य जू । ज्ञान स्पष्ट ला श्व वाक्य अःखतं कल्पना याना स्वय बले ज्वी । “सफू दुगु छेँ ज्यू दु” धैगु जूसा मडुगु छेँया ज्यू मदयमा । मुख्य थुकिया अर्थ गुगु छेँ छुं शास्त्र मसः मस्यूपि च्वं च्वनी व छेँ “द्यप” अथवा सीगु छेँ (निर्जन छेँ) समान खः । छाय धाःसा शास्त्र मसय्कं मसीकं समाजया विकाश ज्वी मखु । अजापिके जनसमाजं छुं हे आशा याई मखु । छुं ज्याय् खयले मडुसेलि व नाप सुनां आश्रय काई ? सुनां वास्ता याई ? अजाःपि मनूत समाजयात ज्ञान इया जक तुई । थेजुल धाय्वं जन्म जूगु अर्थे लग थग जुया थःगु जन्मयात थःह्य तं धिक्कार याना च्वने माली । “सफू-सिफू” स्वया वा गुरुपिके जूसां सय्का मतःह्य व्यक्ति समाजया दथुई ल्यवोया पाखेँ दुह्य मचाथेँ बांलाई मखु । श्व नं पण्डित तय्गु हे मत खः ।

नीगूगु शताब्दी अथवा परमानु युगं जलकर युगया रूपं परिवर्तन जुया च्वंगु थुगु अवस्थाय लोकोन्नति जुया च्वंगु पुस्तकालयया बारे भचा बिचार याना स्वयनु । बेलायत महापुस्तकालयया ब्रिटिश कौतुकागारीय पुस्तकालय खः थुकी मुद्रित (छापे याना तःगु) सफू (३२,०००००) स्वी निगू लाख व ह्लातं च्वया तःगु (५६०००) न्ये खुदो दु । थुपि सफू तैतःगु दराज जक झोलकं तल धाःसां ५५ गू मील दई । उलि लफू दु थाय् धागु सफू १५ मिन्टेया भित्ते माला बी फुगुका दके आश्चर्यगु खँ खः । थ्व सफू सागरे लोके दुगु अनेक संस्कृति नाप सम्बन्ध दुगु दुर्लभ सफू दु हँ ! थ्व छगूलि अतिरिक्त “केम्ब्रिज” आदि विश्वविद्यालयानुबद्धपुस्तकालयत नं विशाल तथा अमूलक । थजागु पुस्तकालय पाश्चात्य देशे यक्को दु ।

मेगु नगर सभा प्रान्त मण्डल आदि समिति पाखे नं थाय् थासे पुस्तकालय तथा वाचनालय खोले याना तःगु दु । थ्व खँ हानं जि छको पत्रिका स्वईच्वॉपि पाठक पिनि न्ह्योने न्ह्यथना च्वने मागु मदु । वत्थें व्यक्तिगत नं दय्का तःगु दु । सफू-सिफू मदुगु छे जा दुर्लभ हे खः । पाश्चात्य देशयापिनि ह्नि छगू बेलाय् सफू पत्र-पत्रिका स्वयंगुला दिनचर्या (ह्नि ज्या) या अङ्ग मध्ये छगू खः । गुकिं याना उरपि ह्नि ह्निसे हे उन्नतिया त्वाथले थाहाँ वना च्वनेफत ।

गुलि पाश्चात्य देशे सफूया प्रचार दु उलिहे पूर्वोय

देशे नं दु । पूर्विय देशया पुस्तकालयया बारे नं पत्र-पत्रिकाय्
ह्य वार्ता जुया चवंगु मडु । आः थनया बारे छकू निकू खँ
चवय् ।

भारत, चीन, रूस, जापान, अष्ट्रेलिया आदि विश्व-
विद्यालयया पुस्तकालये नं आपालं अमूल्य अमूल्यगु सफू दु ।
जापाने तिमिला जःयात हे स्वतन्त्र मडु । थनया छात्र-छात्राणि
मुना कःसी वा छयले चवना तिमिला जःया आधारे आखः
बवनी हँ । थव खँ ज्ञीत आश्चर्य जनक खः ।

मनूतय्त अध्ययन याय्गु गुलि प्रयोजन खः उलि हे
प्रयोजन पुस्तकालयया नं जू । पुस्तकालय शास्त्र अध्ययनया
छगू अंग नं खः । पुस्तकालययात छखँ कौतुकागार धाय् फु ।
मेपाखँ ज्ञानभण्डार नं धाय् फु । कौतुकागारे (म्युजियमँ)
नाना प्रकारया पुलांगु पुलांगु बस्तु दु थँ गुलि पुस्तकालये
अनेक विषयया पुलां पुलांगु सफूत दु । विशेष याना पुलांगु
सफ ताल पत्रे उल्लेख जुयाचवंगु खने दु ।

जिगु विचारेला पुस्तकालय छगू सर्वसाधारण “विश्व
विद्यालय” हे खः धाःसानं अपो खँ ज्वी मखु थँ चवं !
तर पुस्तकालयया नासं वाचनालय नं दुगु ज्वीमा । छाय्
धाःसा विश्वविद्यालयं अनेक संस्कृति, भाषा व कलाया शिक्षा
बिया चवंगु दु । तर सर्वसाधारण जक खने मडु । विश्व
विद्यालये भर्ती ज्वीत हेनं अपु मज् । ध्येवा दुपि व न्ह्यपुया
विकाश जूपिन्त जक थाय् दु । वाचनालय दुगु पुस्तकालये

अथे मखु । न्ह्याहसिनं नं स्वय् दु, परीक्षा आदिया छुं खं मदु, ब्वनेगु ज्ञानाजंन याय्गु । उकिं अन थौया समाजयात मदय्कं मगाथे जुया च्वंगु तक्मा छताजा प्राप्त ज्वी मखु । साधारण ज्ञान मात्र बीगु थनया शिक्षा खः । गरीबतय्त उपयोग व उपकार खने दु । भूमण्डलया न्हून्हूगु ताजा ताजागु समाचार सीके दु । थौं भारतं जकहे फुक्क भाषां याना अन्दाजी स्वद्वत्या पत्र-पत्रिका पिहाँ वेंगु दु । गरीबपिसं गन कया न्याना स्वई ? न्याना स्वय् मफुपि नं वाचनालय वना स्वो वनी । जिनं कलकत्ताय् च्वना बले पुस्तकालये वना अखबार पत्रिका ब्वंवेनेगु बानि याना पुस्तकालय वना पुस्तकालयं थुलि लाभ व प्रयोजन जू धंगु स्वयम् अनुभव जुल । थौं पाठकपिनि न्ह्योने थव तुच्छ लेख तय् फुगु नं वाचनालय वना पत्र-पत्रिका पासा यानागुया फल खः ।

छन्हुया खें खः । नेपालं ह्यस्यूपि छथो कलकत्ता थ्यंक ज्ञाल । कुशलवार्ता सिधय्का नेपाया समाचार न्यना । उबले हे जि अखबारे “नेपालका एक मात्र दैनिक आवाज अखबार बन्द हो गया” धंगु ब्वनागु दु । थव खें खःला धका न्यना । मस्यूवाः धका धाल । मेमेगु नं छुं खें न्यना उकीया नं लिसः मदु । अखबार कै तैदियागु मदुला धका जि सरल स्वभावं न्यना— “गन ब्वने हे मला कयां छु याय् धाः बा !” शहरवासी, छह्य साधारण धनी नं थःगु देशया समाचार छकू हे मस्युगुलि जिला छक्क हे परे जुल ।

वर्तमान समये लङ्काय गांगा पत्तिकं त्वात्वा पत्तिकं लङ्का सरकारया सहायतां वाचनालय खोले याना तल । याना नं चवन । भिक्षुपि चवनीगु विहार पत्तिकं पुस्तकालय मदुगुला साब हे ह्य । लङ्काय दकसिबे तःधंगु पुस्तकालय नगरसभां सञ्चालन याना तःगु “कोलम्बो महजन (जनता) पुस्तकालय” खः । थन नीदो सफू दु । थुकी मध्ये झिदो उपन्यास व इतिहास खः । झिदो मेमेगु । लङ्काय चर्वापित व झीत थव नं चीधं मजू । खजा यूरोपाविया पुस्तकालय लूमके बले तू समान खः । अथे नं लङ्काया लागी साधारण गाः हे धाय्माः यद्यपि लङ्का नेपास्वया चीकूगु देश खः धंगु जि बाँलाकं स्यू । तथापि अनति प्रगतिशीलगु उन्नतिगु पुस्तकालय झीथाय दुगु रक्वा मवो । दुगु नं स्वथना तल । आःला नपाले नं जनतां पुस्तकालयया महत्बसीका पुलांगु सफू अन्वेषण याना यके माल । छे छे सफूया दराज जाय्का स्वयं नं फय्का यंके माल ।

आः सफू सिफू मदुगु छेया बारे बिचा याय् । थुगु बारे प्रजातन्त्र देशे सफू-सिफू मदुगु छे आपा दुगु देश ल्योसा नेपाहे ज्वी फु । छुं भती दुगुनं मछ्यो, छ्यो हे छ्यो सां पूजा याना पाठ जकं यात । उकि ज्या कागु मखु । न्ह्यपुया बिकास नं जूगु मखु । ज्ञान ज्ञान रुढीवादी ज्वीगु । धार्थ्ये नं अर्थ मसीका पाठ याय्गु स्वया न्हून्हुगु थःगु भाय्या सफू थ्वीका थ्वीका पाठ याना यंकल धाःसा लाभ ज्वी । अले झीगु नेपाले नं

आपालं छे ज्यू दया बई ।

थौं कन्हे प्रगतिशील धे चर्वापि दाजु किजापि भति दू ।
उमिसं नं धार्मिक सफू धाल धायवं हे ह्नाय् कयकुंका स्वई हे
मखु । थव खेदया खँ खः । यदि थःगु मनं जवना चवनागु
दृष्टिया सफू जक स्वल धाःसा अमिगु प्रगतिशील विचार
उन्नति जुई मखु । सम्भवतः अमशील ज्वी फु ।

भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यागु दुः— “फुक्क
विषयया ज्ञान माः, न्हागुं स्वयां द्वं मद्दु ।” तर खः थःगु
विचार शक्ति बल्लाके माः बुद्धिमानी मज्जे जिद्धिवादी जुई
मज्जू । उकिं बुद्धिवादी ज्वीत सफू सिफू न्याना स्वय् फय्केमाः ।
देश प्रेमी भाषा प्रेमी ! सफू सिफू न्याना छेया ज्यू दय्केगु
स्वयमाल । अले धाःसा देशया ज्यू बई । ज्यौपि प्रगतिशील
जुया चवने फई ।

‘धर्मोदय’, वर्ष-६, अङ्क-१

कार्तिक, २००६, नवम्बर १६५२

मार्गप्रदर्शक गौतमबुद्ध

गौतम बुद्ध छह्य मनु खः । बरु थःगु उत्साह व धैर्य
महामानव जक मखु मेपिन्त नं महामानव ज्वीगु लें वयना
विज्याह्य नं खः । महापुरुषत यक्वं जन्म काय् धुंकल तर
वसपोलयागु सिद्धान्तं थें विश्वयात मेपिनिगु सिद्धान्तं प्रभाव
परे यागु मदू धाये फु ।

थजाह्य महापुरुष व महामानवयात मार्गप्रदर्शकया रूपे
माने याइपि ला दुर्लभ हे खः । बरु थःथःगु श्रद्धा व भक्ति
याना वसपोलया जीवन सम्बन्धित किबदन्तीया बहुलताया खें
सिवाय मेगु खें मरे धुंकल । अथे हे किबदन्ती कथा दय्का
तःगुलि गौतम बुद्धया बारे जक मखु मेमेपि महापुरुषपिनि
बारे नं अमात्मक साहित्य तैयार जुल; थ्व छुं धर्मया व देशया
दोष मखु, मानव स्वभावया चिं खः । गौतम बुद्धयात
गुलिसिनं, अवतार माने याना छह्य लौकिक समझे मजुसे
लोकोत्तर तक नं समझे जुल । गुलिसिनं सर्वव्यापी माने याना
न्ह्याथाय्सं न्ह्याबलें दैव (द्यो) माने याना जुल । थजा थजागु

अनुचित कथा वा विश्वासं याना वसपोलया वास्तविक महत्त्व
व ज्योति दृबे जुया चवन । वसपोल छहा मन् खः गृहा कि
समाज सुधारक व मार्गप्रदर्शक खः ।

ह्लापायापि व आयापि आपा मनूतसें थथे विचा याइ
बुद्ध ला साब आदर्श काय बहह्य खः वसपोलया शिष्यापि धासा
सुथां मला गय् ? थुगुबारे वसपोलं आज्ञा जूगु दु— “सुं व्यक्ति
सुयातं शुद्ध याय् मफु । करपिनि दोष मालेगुसिबे थःगु दोष
मदय्केगु भि ।”

छह्हु राजगृहे छुं ब्रह्मतसें थथे न्यन, “भन्ते, छःपिनि
शिष्य भिक्षुपिस छःपिनि अनुसरण याना जू ला ? बुद्धं लिसः
बिया बिज्यात— “गुलिं जू गुलिं मजू ।”

“गुलिं जू गुलिं मजू अथे छाय्ले ?”

“छिमिके सुनानं राजगृहे वनेगु लें न्यं ला ?”

“न्यं भन्ते ।”

“अपि फुकं राजगृहे वं ला ?”

“गुलिं वं गुलिं मवं ।”

“अथे छाय् ले ?”

“व ला जिगु दोष मखु । लें क्यनेगु जिगु ज्या खः ।
वनेगु मवनेगु लें वनीम्हेसिया ह्लाती खः ।”

“अथे हे जिगु ज्या नं लें क्यनेगु जक खः । जि सुयातं
पना तये मफु । सुयां मुक्तिया जिम्मेदारी जि काय् मफु ।

व्याय थःथःकिं हे उत्साह यायेमाः । तथागत ला मार्ग
प्रदर्शक जक खः ।

छन्हुया खं खः छह्य श्रद्धालु उपासक भिक्षु छम्हेसिगु
उपदेश न्यना संसार खना विरक्त जुल । वं विद्या यात—
छ्ये च्वंचवनां ला गुबले नं दुःखं मुक्त ज्वी फं मखु । भिक्षु हे
ज्वमे माल धका छह्य गृह त्याग याना वं हे वन ।

भिक्षु संघं वयात संघे दु थ्याका काल । भिक्षु जुसेंनिसे
वयात विनय (नियम) स्यन । बित्यामे नये मज्यू धिवा प्रादि
मूबंनु वस्तु थो मज्यू; सिमा-हः वा स्वां थ्वये मज्यू; लःह्लाना
मकीकं कया नये मज्यू इत्यादि रूपं थुगु याये मज्यू उगु याये
मज्यू प्रादि स्यना र्यन । विनय जक न्यनेवं ह्ला निष्पां छघने
तया ग्याना धाल— ग्रहो ! दुःखं मुक्त ज्वीगु प्राशां भिक्षु
जुयागु ला मखु थें धका जुल । थुलिमछि नियम गन पाले
याना च्वनेगु । पला छिक्क पत्ति प्रापत्ति । झन पाप कोबुइ
थें जल । बन्धने धका वयन । गृहस्थाश्रमे हे च्वना बरु याकनं
दुःखं मुक्त ज्वी फु । ब्रह्मचर्यं नं पाले याये मागु मद् धका मती
तया का थ्व चीवर जितः मयेल जि छ्बे वने त्यना धका चीवर
तोतेत तयार जुल । भिक्षुपिसं वयात ज्वना गौतम बुद्धया
थाय यंकल । बुद्धं थ्व जात्रा खनेवं न्यना विज्यात थ्व
भिक्षुयात ह्यां धाय्क छाय् थन ज्वना ह्यागु ? छाय् छु
जुल ?

खः भन्ते, श्वं विनय नियम खना ग्याना चीवर तोता छ्ये वनेत सना च्वन । अकिं छलपोलयाथाथ् हयागु धका भिक्षुपिसं लिसः बिल ।

बुद्धं व भिक्षुयात लिक्क सःता छचले ह्ला तथा धया बिज्यात— छं विनय पाखे वास्ता हे तये मते, नियम मनुखं दयका तःगु खः । नियम मन्या लागी खः मनु नियमया लागी मखु । बरु जिं छगू धाये छं याय् फुला कि मफु ? व छगू ख छु धाःसां छ सुंक च्वंच्वनेबले म्वो मदुगु कल्पना वयेफु । काम, द्वेष व क्रोधया बारे तथा हिंसाया बारे ईर्ष्या आदि नं मने लुया वयेफु । थजागु मभिगु कल्पना वंबले उकियात कोतेला छ्वयेफु लाकि मफु ? भिगु कल्पना वःसा जि हे जिल । मभिगु कल्पना वइ बले होश तथा रोके यायेगु स्व, थुलि छं याये फु मखुला ?

थुलि जा छाय् याय् मफु धका व भिक्षुं बुद्धयात लिसः बिल ।

अयसा छं विनय वांछव धका बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात थुलि जक धायेवं व भिक्षु लय् लय् तातां बुद्धयात नमस्कार याना वन । अनं लिपा व भिक्षुं मन वशे तयेगु व मन च्वखा यायेगु कुतः यात । मने मभिगु कल्पना वक्व पत्ति वं बुद्धं बिद्या हया बिज्यागु मन्त्र लुमंकीगु जुल फलस्वरूप व भिक्षु याकनं हे श्रेष्ठ निर्दोषी अरहन्त जुल ।

गौतम बुद्धया शिष्य छह्ण द्, वया नां खः वक्कली ।
 वसपोलयात छको प्राराम मन्त । वसपोल वक्कली स्थविर
 भिक्षु ज्गु हे बुद्धया रूप खना प्रभावित जुया खः । वसपोसयात
 न्ह्याबले बुद्धया खा जक स्वया चवने वय्व गाःह्य जुल ।
 ह्यसुख मवया च्वंबले नं वयात साब सुख मतागु बुद्धया दर्शन
 प्राप्त मज्जुलि खः ।

प्रथे जुसेलि वसपोलं भिक्षुपि द्वारा बुद्धयाथाय सूचना
 छवया बिज्यात— “वक्कलि स्थविर अस्वस्थ जुया च्वन ।
 झं ला सुख मताया च्वंगु छःपिनि दर्शन प्राप्त मज्जुया खः ।
 अकिं छःपिं छको थन बिज्याय्गु कृया याना बिज्याहूँ ।”

गौतम बुद्ध बिज्यात । बिज्याना सुख दुःखया खं न्यना
 बिज्यात— छु जुया च्वन, छु माल गथे जुल इत्यादि ।

जितः छग्गु मात्र दुःख दु छःपिनिगु दर्शन मवुगु ।
 वक्कली स्थविरया उलि खं न्यनेवं गौतम बुद्धं थथे धया
 बिज्यात, “वक्कलि, थ्व मल-मूत्रं भरे जुया च्वंगु रूप स्वया
 छन्त छुं फाइवा मद्दु । छं थःगु मन पवित्र याना जीवन आदर्श
 यायेगु स्व, “यो धम्मं पस्सति सो मं पस्सति” अर्थात् गुम्हेसिनं
 जिगु धर्मयात खनी वा थ्वीका काइ वं हे जितः खंगु ज्वी ।
 अस्तु—

‘धर्मोदय’—वर्ष—११, अङ्क—१०

श्रावण २०१५, अमस्त १९५८

बुद्ध व बौद्ध-धर्म

निदं ह्यापा २५०० दं क्यंगु बुद्ध जयन्ती सारा संसारे धुमधामं माने यात । अबलें निसें बौद्ध धर्मया चर्चा हे जुया चवनतिनि । गनं धर्मया बारे चर्चा जूसा बौद्ध धर्मयात हे सर्वश्रेष्ठ स्थान प्राप्त जू ।

संसारया विद्वानतयसं बौद्ध धर्म व उकिया प्रवर्तक गौतम बुद्धयात छाय सर्वश्रेष्ठ माने याना च्वंगु थव झीसं सीका तय्माः । विशेषतः बुद्ध जीवनीया बारे बाँलाक ज्ञान झीके दय्माः । वसपोल छह्य राजकुमार खः । फुक सुख वैभव व विलासी जीवन तोता त्यागीमय जीवने चवना बिज्यात । त्यागीमय जीवनया थव ग्रथं मखु कि संसारं अलग याकःचा जङ्गले चवनेगु जीवन । वसपोलं गुबलें नं भिक्षुपित बल याना धया विमज्या कि भिक्षुपि समाजं अलग जुया एकान्त जङ्गले चवहुं धका । वसपोलं ला सर्वप्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन याये धुनेवं सारनाथं भिक्षुपि गाँ-गाँमं नगरं नगर चाह्य हूँ बहुजन हिताय,

सुखायया निति । वसपोलया त्यागीमय जीवनया बारे बाँलाक
अध्ययन याये मागु परमावश्यकता दु ।

वसपोलं ग्राज्ञा जुया बिज्यागु धर्मयात बुद्ध धर्म धाइ ।
बुद्ध धर्मया छुं विशेषता श्वयां ह्यापा न पाठकपिनि न्होने
प्रस्तुत यानागु दु । आ मेगु नं छुं विशेषता पाठकपिनि न्होने
तय त्यना ।

बुद्ध धर्म अन्धविश्वास व जातिभेदया निति बिलकुल
थाय म्दु । केवल मानवता व समानतायात हे जक थाय दु ।
गौतम बुद्धं गुबले नं थये धया बिमज्या कि जिगु शरणे वा,
अले जक दुःखं मुक्त उवी । जि छिमिगु म्कितया जिम्मेदार खः
तथा जिगु धर्म हे सर्वश्रेष्ठ खः । वसपोलं ला स्वतन्त्र
चिन्तनयात महत्वपूर्ण थाय बिया बिज्यात । वसपोलं थुलिसम्म
नं धया बिज्यात कि जि वा सुं विद्वानं छुं धाये मात्र उकियात
मिखा तिसिमा स्वीकार याये मागु म्दु । न्ह्यागुं हे सफू थजू,
चहें व ऋषि मुनिया वाणी हे थजू, व स्वतः प्रमाणमाने याये
मागु म्दु । उगु सफुली न्ह्यागु हे खं थवयेमा स्वतन्त्र चिन्तनं
बाँलाक बिचा मयायकं विश्वास व स्वीकार याय मागु म्दु ।

थःह्य स्वामी थःहे खः दुःखं मुक्त याना बीह्य मेह्य सुं
म्दु । बारबार जन्म काइह्य आत्मानं म्दु न संसारया
श्रुष्टिकर्ता हे दु । जन्म सुं नीच व ऊँच मजू, ज्यां हे ऊँच व
नीच उवीगु खः । थजागु मानवतावाद शायद हे मेमिगु धर्म
वह । खतु मेमिगु धर्म नं मानवता, सहनशीलता व शान्तिया

द्वारे खँ दु, तर उगु धर्मया प्रवर्तकतयसं थः अनुयायीपिन्त स्वर्ग छवयत व दुखं मक्त यायत प्रतिज्ञा ब्यू । ईश्वरभक्तिस जोर ब्यू ।

बुद्ध धर्मया मेगु विशेषता खः थुकी सकसितं खापा चाः । थुकी छुं हे रहस्यया खँ महु, न आचाये-मुठि हे । थव धर्म "एहि पस्सिको" अर्थात दुहाँ वया स्वः वा, नापं थमं हे प्रत्यक्ष-रूपं अनुभव या (पच्चत्तं वेदि तब्बो) धाये बहगु खः ।

बुद्ध धर्मया मेगु विशेषता खः "संदिट्टिको"— अर्थात थव थर्म आचरण यायवं थव हे जन्मे फल बीगु खः । सी धुंका लिपा फल बीगु मखु । थुकिया मतलब थव मखु कि बुद्ध धर्म पुनर्जन्म माने मया वा कर्म विपाक माने मया । थजागु खँ मखु बुद्ध धर्म अनुसारं जन्म काइहा सुं आत्मा महु, न फल भोग याइहा हे सुं दु । गुलिखे ब्रह्म नयसं गौतम बुद्धयाके न्यंगु दु— आत्मा नं महु, पुनर्जन्म नं माने या, अयसा पुनर्जन्म काइहा सु ले ? बुद्धं धया विज्यात थव प्रश्न हे गलत । जन्म काइहा सुं बहे महु प्रश्न ला थथे ज्वीमाः कि जन्म काये मागु हे छाय् ? दुःख छाय् भोग याये मागु ? जन्म काये मागु छाय् धाःसा अविद्यां (अज्ञानं) याना संस्कार इत्यादि हेतु (कारण) व प्रत्ययं याना जन्म काये मागु । अर्कि प्रत्येक व्यक्ति पबित्र ज्वीमाः । स्वच्छ विचार दुहा ज्वीमाः नुगः हाकुहा ज्वी मज्यू । स्वार्थी मखु निःस्वार्थी ज्वीमाः । न्ह्यागु ज्या यासां सिना वनां लिपाया जन्मे फल भोग याय् दै धयागु आशा याय् मज्यू ।

केवल आशा खः परहित व शान्ति । परहित आशा यानां छुं स्यंगु मद्दु । उकियात बुद्ध धर्म अनुसारं स्वार्थं धाय मछि ।

मनूयात मन्या रूपे व्यवहार यायमाः, शोषण याय मज्जु । पुण्य व पाप नितां फुके माः अले व व्यक्ति जन्म मरणं मुक्त ज्वी । पाप नं संस्कार पुण्य नं संस्कार थुकिया मतलब थव मखु कि भिगु कुशल कर्म वा धर्म कर्म याय मज्जु । याय ज्यु निःस्वार्थं यानागुया फल परहित जकसिबे सिना बना लिपा सुख सीत मखु । भिगु यानाया फल ला भि हे ज्वी । प्रार्थना वा आशा याय मागु मद्दु ।

शान्तिनायक बुद्धया बिचारं धा वा बुद्ध धर्मया अनुसारं धा, पुनर्जन्म व आत्मा-परमात्मा वा संसारया सृष्टिया बारे कल्पना यायगु व वादविवाद यायगु व्यर्थ खः । बुद्धं धया बिज्यागु दु—पुनर्जन्म, आत्मा व परमात्माया बारे बिचा याना च्वन धाःसा व मनू वे ज्वी । अकि खः बुद्ध धर्म आत्मा व परमात्मायात थाय मध्यगु । थुगु प्रश्न न्यनीबले बुद्ध नं मौन जुया बिज्यागु त्रिपिटक साछी दु । केवल जीवनया समस्या मदयकेगु प्रत्येक व्यक्तिया कर्तव्य खः । अशान्तिया कारण हासीका, व कारणयात ह्यासे यायगु प्रयत्न याय माः । आत्मा व परमात्मा झीगु जीवनं तापागु खं खः । झीगु दैनिक जीवन नाप आत्माया छुं सम्बन्ध मद्दु । हां बुद्ध धर्म अनुसारं अध्यात्म नाप घनिष्ठ सम्बन्ध दु—झीगु जीवन । बुद्ध जीवनी

व बुद्ध धर्म बाँलाक अध्ययन याना यंकेबले बुद्ध धर्म केवल
 अध्यात्मवाद मखु । आध्यात्म अशान्ति ज्वीगु भौतिक
 अव्यवस्था तंकेगु नं खः धयागु बाँलाक सी दु । अर्थात् भौतिक
 उन्नति मज्जीक आध्यात्मिक उन्नति सम्भव महु ।

थौं संसारे अशान्तिया वातावरणं राज्य याना च्वंगु
 फुकं आर्थिक विषमतां व तृष्णां याना खः । यदि मानव
 समाजे च्वंगु भेद भाव व आर्थिक विषमतायात हाँ निसँ लिन
 वांछवयेगु प्रयत्न मयासे केवल शान्ति व बुद्ध धर्म सर्वश्रेष्ठ
 धका धेमे थाना जुयाँ छुं ज्या बी मखु ! मध्यम मार्गया अथे हे
 आर्थिक विषयता मदय्का फुकसिगुं जीवन साधारण वा समान,
 दुःखी नं मखु आपालं सुखी नं मखु याय्गु खः ।

मनूतय्गु पुचले मनू ज्या नं पशु थें जीविका याना च्वंफि
 आपालं दनि, अमिगु जीवन सुधार याय्गु परमावश्यक खः ।
 मनुखं मनूयात पशुयात थें गथे शोषण याना च्वंगु खः, उकियात
 समाजं ल्यहें थना वां छवय्माः ।

मानव दानव छाय् ज्वीगु, श्वीका काय्गु व मनुखं छाय्
 पाप कर्म याना च्वंगु थुकिया कारण श्वीकेगु अले उकिया वासः
 याय्गु बौद्ध धर्मया मूल सिद्धान्त खः ।

छन्हुया खँ खः । छथाय् मनूतय् पुचले आत्मा परमात्मा
 व पुनर्जन्मया बारे वाद विवाद जुया च्वंथाय् वसपोल बिज्याना
 आज्ञा जुया बिज्यात — यदि सुं दानवं सुं व्यक्तियात विषली

बाण कयका हल धाःसा व बिषेली बाण सङ्कट जुया च्वंसा
 व्यक्तिया कष्ट मदस्केया निर्ति व बाण याकनं लि कया बासः
 नि ह्याया याय ला कि कयका हःह्य सु गजाह्य मन्, गपय
 हाकःगु बाण धका बिचा यायगु । यदि पीडित मनूयात बासः
 यायगु तोता कयका हःह्य सु धका मा जुया च्वंतलें उखे व बाणं
 कःह्य मन् सीधुंकइ । अथे हे झीपि नं पुनर्जन्म व आत्मा-
 परमात्माया पता लगे यायेगुली लगे जुया च्वंसा झीपि वे जुया
 वनि, न्ह्याबलें झीगु जीवन ग्रन्धकारमय व दुःखमय जुया चवनी ।
 थःगु सुधार याये फइ मखु । अले न्ह्याबलें संसार चक्रे हे सं तुं
 चा चा हिला चवने माली ।

बौद्ध धर्मया मेगु विशेषता खः आशावाद । बौद्ध धर्मया
 अनित्य सिद्धान्त खना आपालं विद्वान व दार्शनिकतय भ्रम दु,
 बौद्ध धर्म छुं महु अनित्य अर्थात निराशावादी धयागु ।
 अनित्यया मतलब खः संसार परिवर्तनशील । थ्व ला दृष्टान्त
 खने दुगु खं खः । भारतया विश्वविद्यालये गनं गनं दर्शन ब्वंकी
 थाय बौद्ध धर्मया परिचय वा बौद्ध दर्शन ब्वंकीबले आलोचना
 यासे बौद्ध धर्म निराशा व नास्तिक याना बीगु । बौद्ध धर्म,
 प्रकट रूप हे भारतीय दर्शन सफुली नास्तिकया झेले ध्याका
 तःगु दु । थन केवल निगु शब्द निराशावादीया बारे कथ्ये ।
 सारा त्रिपिटकया सार काल धाःसा दुःख व दुःखं मूवितमात्र
 जक खः । बुद्ध स्वयं भिक्षु पित्त सस्ता धमा बिज्यागु दु—
 भिक्षुपि ! जि छिमित केवल निगु जक स्वने— दुःख व दुःखं

मुक्ति । यदि दुःखं मुक्तिया मार्गं बौद्ध धर्मं मदुसा; धया
मतःसा धाय्थाय् दु बौद्ध धर्म निराशावादी खः, मखुसा अथे
धाय्गु महान भूल खः । स्वतन्त्र विचारं अध्ययन याना यंकुसा
हे जक बौद्ध सिद्धान्त सीके फइ मखुसा भ्याभ्या जक किना
चवनी ।

उपर्युक्त विशेषता पाखे ध्यान तय्बले बौद्ध धर्म
सर्वश्रेष्ठ धयां अत्युक्ति जवी मखु ।

‘धर्मोदय’ वर्ष—११, अङ्क—१२

आश्विन २०१५, अक्टोबर १९५८

Dhamma.Digital

बुद्ध धर्म व मनुष्य जीवन

‘धर्म’ राष्ट्रिय जीवन ज्वे थकाय्या निर्ति सः छह्य
 व्यक्ति व्यक्तित्वः गुणार्गः । जीवन उज्ज्वलया लागि उपकार
 मङ्गल वाःसा धर्म छुं अपर लोके महु, उकीया छुं आवश्यकता
 नं महु ।

मनुष्य जीवन सफल, उन्नतियायुग व ठीक मार्गें यंकेगु
 बुद्ध-धर्मया शक्ति दु धयां प्रतिशयोक्ति ज्वी महु । किन्तु,
 ध्व दुःखया खं खः थौं कन्है आपासिनं बिधा यानाचवन—
 ‘बुद्ध-धर्म परलोके सुख सीत, थुगु जन्मयात छुं महु हं ।’
 ध्व खं सोलह आना झूठ खः । गौतम बुद्धया सिद्धान्त हे
 समाजया बथुई च्वंगु कलङ्क मवेका जीवन सुखमय यायगु खः ।
 खः ! थौं कन्हैया बौद्ध समाज भद्रगोले लानाचवने धुंकल ।
 धर्मयात निन्दा याना हःगु कारण नं इमिसं यानाः हे जुयाचवन
 गुमिसं धर्मयात न्ह्याबोसा यानाचवन । धर्म कर्म याइगु हे
 अशान्तिया हेतु, दुःखया हेतु मवेकेया निर्ति मजुसे आचरणशुद्ध
 ल्युने तया परलोके सुखसीगु न्ह्योने तया प्वा जायकेगु लागी

जुल । आपासिया धर्मकर्म हे नयगु त्वनेगुली, गय् नयाचवन,
छु नयाचवन धका स्वः ज्वीगुली लाःवने धुंकल ।

बुद्ध-धर्म न आहार शुद्धि हे मूल धर्म धागु दु न
बुद्ध-धर्म परलोकया हितयानिति जक खः । अपितु बुद्ध-धर्म
आध्यात्मिक परिशुद्धि व थुगु जीवन सुखमय यायगु लागी नं
खः । बह सुखमयया अर्थ उपभोग परिभोग माक्व भरे याना
नाना रस रंगे भूले जुयाः मज्जां चवनेत मखु ।

मनुष्य जीवनया बारे आर्थिकपाखें, सामाजिकपाखें थगु
लोक उन्नतिया हेतु मूलगु आपालं धर्म या खं भगवान बुद्धया
धर्म अन्तर्गत जुयाचवंगु दु । उत्साहं धन कमाय् यायगु व धन
सदुपयायगु तरिका, मां, अबु मचाखाचा, थःथिति, पासापिन्त
उपकार यायगु शिक्षा, सुयातं हानि मयासे जीविका यायगु
आदि मनुष्यया थगु लोक व परलोक उन्नति ज्वीगु तरिका व
धर्म गौतम बुद्धं देशना याना विज्यागु दु । तर न्ह्यपु चाः
महीक्से केवल ईश्वर व कर्मयात कल्पना यायगु ज्या लःह्लाइह्य
व्यक्तियालागी बुद्ध-धर्म थुजागु छुं महु । वसपोलया उत्तमगु
धर्म न्यनेवं, ब्वनेव, स्यना कायवं, न्वेवय्केवं, स्वयवं फल
लाभ ज्वी मखु । न्यनार्थे कनार्थे मने धारण याना, आचरण
याना यंकसा हे जक प्रतिफल काय् फै । 'धर्म' न्यनार्थे व
कनार्थे छाय् ज्वी मखु थ्व नं बिचा याना स्वय् योग्य ।
हेतु माला मस्वसे फल गय्हासीके फै ? हेतु माला मस्वगुलि हे
अशान्ति जुयाचवन एवं धर्मया तत्व ह्यमसीया चवन । थ्व च्यागु

गुण धर्म बुद्धं 'दीघजानु' धैह्य कोलीय पुत्रयात देशना याना
बिज्याःगु संक्षिप्तं न्हाथने तेना ।

थुगु लोके उन्नति ज्वीगु प्यंगू गुण-धर्म 'उट्टानवीर्य'

न्हाबलें प्रयत्नशील जूया चवनेगुयात उट्टानवीर्य धाई ।
हानं हानं लिमच्चिलेगु हे वीर्यं अथवा अप्रगतिशील मज्वीगुयात
नं धाय् फु । 'छु याय् जिगु भाग्य व कर्म' हे थथे ज्वीगु !'
धका भाग्यया भरोसाय् मच्चसे उत्साह व प्रयत्नशील ज्या
याय्गुया संक्षिप्त शब्द 'उट्टानवीर्य' खः । 'आः वा वो'
'निभाः तोयाचवन' 'साब चिकुनि' 'तःसकं तान्व' आदि रूपं
कल्पना याना लिचिला चवनीह्य आलस्य ज्वी । मनूनं जीवने
छुं न छुं याय् हे माः । थव वयात कर हे परे जू । व्यापार,
सा लहीगु, बुज्या, राजकार्य आदि ज्या बांलाक इलेबिले
आलस्य मज्से छुं न छुं ज्या याय्गु हे थुगु जीवन उन्नतिया
हेतु व लंपु खः ।

सुरक्षा

उत्साहं व वीर्यं कमाय् यानागु वस्तु बांलाक बिचा
यानातय्गुयात सुरक्षा याई । धन अपो वत धाय्वं शत्रु अपो वं ।
धनं बांलाक प्रयोजनीय ज्या मकासे, आरक्षा मयासे, भिथाय्
लगे मयात धाःसा उगु धनं ज्या बी मखु । खुं, शत्रुं, मि,
मभिपि पासापिपाखें धनयात हानि ज्वी अथवा धनं याना

इमित हानि ज्वी । अले व हे थःगु हानिया हा ज्वी । अजागु
विपत्ति बचे ज्वीगुयात सुरक्षा धाई ।

भिपिं नाप आश्रय

मभिपिनिगु आश्रये लात धायवं भिपिं नं स्यनी ।
मनू सामाजिक प्राणी खः उकि गुजागु समाजे चवन प्रायः
व मनू उजाह्य हे जू वनी । न्ह्याथे हे मभिपिं नं भिपिनिगु
आश्रये चवनेव भिना वनी । उकि मनूयात थः स्वया गृण ज्ञानं
अपोपि, भिगु बानि दुपि, श्रेष्ठ कल्याण मित्रपि नाप हे सदा
नं आश्रय याय्माः व याय् फेकेमाः ।

समानात्मता

समान रूपं (उत्ति न्यंक) जीविका याय्गुयात समा-
नात्मता धाई । ह्नि स्वतका कमाय् याना न्यातका खर्च याय्गु
ज्या; हानं झितका कमेयाना छतका जक खर्च याय्गु
ज्या; तःमि जुया नं गरीब भाव पिकया ज्वीगु ज्या थ्व
लोकनिन्दाया पात्र ज्वीगु ज्या खः । थःगु ग्रामदानी स्वया वसः,
नय्गु, त्वनेगु, गमन आदि खर्च याय्गु हे जीवन उन्नतिया लेंपु
खः थूकीयात समानात्मता धाई ।

उन्नति ज्वीगु प्यंगू गुण-धर्म

श्रद्धा

विश्वास व भक्तियात श्रद्धा धाई । बुद्ध, धर्म, सङ्घया
प्रति विश्वास याय्गुयात धार्मिक श्रद्धा धाई । श्रद्धां युक्त जुया
पुण्य कर्मयाय्गु थुगु लोक हित व सुखया हेतु ज्वी ।

शील

ज्ञीगु दुश्चरित्रतां यःत जक दुःख उवीगु मखु, उकि मेपिन्त नं अवश्य दुःख बी । उकि सुयातं दुःख कष्ट मज्जीक यःगु प्राचरण भिका यंकेगुयात शील धाई । मनुया प्राध्यात्मिक परिशुद्धयायगु शीलया निगूगु ग्रथं खः । 'पाणातिपात, (हिंसा) अदिघ्नादान, (खु ज्या) कामेसु मिच्छाचार, (बलात्कार) सुसावाद, (झूठ) सुरामेरय, (मादकपदार्थ सेवन) ध्व न्यागूलि बधे उवीगु यात नं शील धाई ।

त्याग

जिगु धया उर्वंगु वस्तुस दुगु मोशा व लोभ तापाका यःगु धंगु तोता मेपिन्त बीगुयात त्याग धाई । व कदणा सहगत चित्तं ववीत परित्याग व पूजा यानागु भाःपिया बीगु त्यागया हे मू धपी दु । त्यागं याना ताकारं नित्तं चित्तं दया उर्वंगु 'लोभ' धंगु प्रकुशल चित्तना मदया भिन् चेतना बई ।

प्रज्ञा

प्रज्ञाया मेगु ठीक शब्द ज्ञान खः । रूपया यथार्थत्व सोका कायफंगु हे श्रेष्ठ ज्ञान खः । बीदु ग्रन्थे संज्ञा व विज्ञान भिद्युयात स्वया नं प्रज्ञायात उच्चस्थान बिया तःगु दु । पञ्चवस्काधयन प्रति अनित्य, दुःख, अनारम्भया रूप कल्पनायाव-गुलि फुक दुःख त्पयाका छुविगु तक नं प्रज्ञाया ज्या खः ।

थुगु प्रकारं गौतम बुद्ध मनुष्य जीवन सार्थकयाय्या
निर्ति च्यागू गुण-धर्म देशना याना बिज्यात । थ्व च्यागू
गुण-धर्म पालन यानाः न्ह्याह्रसें नं थःगु जीवन सफल याय्फु ।
अथवा थ्व जीवन सफल व उन्नतिया ताचा धासां ज्यू ।

‘धर्मोदय’ वर्ष-६, अङ्क-१०

श्रावण-२०१०, अगस्त १९५३

Dhamma Digital

महास्थविर आनन्द व चण्डालिका

[प्रस्तुत रचना छपू व सिंहली भाषायानु बाखंया अनुवादथे खः, गुगु स्वयं सिंहली भाषाय् नं अनुवादया नं अनुवादया नं अनुवादया रूपे वया च्वंगु खः । थवया मूल संस्कृत खः । संस्कृतं जापानी, जापानीं अंग्रेजी, अंग्रेजी बङ्गाली, बङ्गालि सिंहली, सिंहली थन नेपाल भाषाय्, वयाचवन । उकि मस्यु, थुकी मूल-कथाया मुख्य वस्तु गुलि मात्राय् दनि, दइ तिनि ! —अनुवादक]

शाक्य-पुत्र आनन्द महास्थविर साब बांला ! उकि वसपोलयाके सकसियां मिखा वं ।

छन्हु वसपोल भिक्षा बिज्यात । भोजन याये धुनेवं लः कायेत पात्र ज्वना लः दुथाय् बिज्यात । लेंया बिच्चे लःघः ब्यकुं च्याना वया च्वंह्य छह्य युवती नाप लात । लःया निति वसपोलं पात्र फल । लिसः बिल— 'भन्ते ! जि छह्य च्याम-खलनि ।' वसपोलं पात्र फया तुं चवन । 'छलपोलथे जाःह्य उच्च-कुलीनह्यात जि लः ग्य् बी !' —युवतीं हान्

धाल— 'जिके लः त्वनेगु गय्, जिमिगु किचलं ला गाके मज्जू ।'

'केहें मय्जु, जि लः जक पवनागु, जात मपवना । जित लः जक माःगु दु, गोत्र माःगु मदु ।' —अनन्द महास्थविरं धया बिज्यात ।

'भन्ते, जि छह्य कोजातह्य म्हाय्मचा जुयानं छलपोल-यात जि लः बियागु सिल कि लोकं जित हे नं छु जक मयाइ ? शायद स्यायेत नं छुं मो ।' —युवतीं हानं धाल ।

'केहें मय्जु, छ नं जिथें तुं छह्य मनू खः । मनूया रूपे जित गुलि—स्वतन्त्र व अधिकार दु उलि हे छंत नं दु । लखं कुलभेद बास्ता मयासे तःधं-चीधं मती मतसे सकसिगु प्यास लंका ब्यू । थथे अचेतनिक लः, फय निभाः आदि माने मयागु कुलभेद झीसं छाय् दयेका च्वनेगु ? —अनन्द महास्थविरं पात्र फया हे तुं उपदेश बिल ।

पाठकपिसं स्यू, बुद्ध व वसपोल शिष्यपि गुलि जाति-भेदया बिरुद्धे क्रान्ति याना चर्वापि खः । मस्यु, महास्थविर अनन्दं हानं छु छु उपदेश बयात बी तिनिगु खः, यदि चण्डालिकां श्याग्यां भचा तापाक च्वना वसपोलया ह्लाते च्वंगु पात्रे लः प्वंका मव्यूगु जूसा ! वं लः बिल । अनन्द महास्थविर लः कयाः प्यकुति थःगु दृष्टिया न्होनेयागु भूमिखण्ड स्वस्वं वन । तर मनूया नाना चरित्र ! युवतीं स्थविर भचा तापाक-

श्यनव थः नं ल्यू ल्यू लःघः ज्वना वन । स्थविर च्वना बिज्याः
 थाय् स्वया छे वन । वना लासाय् गोतुल । हा ! धया मने
 विचाः बाः वल— 'गुलि बांलागु । गुलित करुणावान ।
 वथे जाःह्य मिजे जि ह्लापा गबले नं मखनि । वथे नाइसे च्वंगु
 सः जि मन्यनानि । छु धाल—? — जि नं मनुष्य जाती
 थ्याःह्य ! स्वतन्त्र व अधिकार जित नं उलि हे दु, गुलि
 मिजेतयत—मनूतयत । थथे ह्लापा वंसिबे न्ह्यो सुनां धाःगु
 दु ? जिगु ह्लाति थ्यूगु ग्रहण याना काःह्य थजातपि मध्ये हे
 थव हे छह्य खः । उकिं जि ऋणी जुइमाः । अले थव ऋणं
 मुक्त जुइत ?' मुक्त जुइगु निति वं खूब विचाः यात ।
 तर वया न्ह्योने वसपोलयागु मिखा, ह्लाया् आदि छता छता
 याना ख्वाः जक न्ह्योने च्वं वल । अन्ते थव ऋणं मुक्त जुइत
 ला वसपोलया हे दासी जुइ मानि धका निर्णय यात । दासथे
 जागु जीवने च्वना दासी जुइगु हे वं थःगु धर्म खनीगु खः ।
 मेखे वं वसपोलया बिना दासी जुया म्वाना च्वनेगु हे व्यर्थ
 स्मेतं समझे जुल । आश्चर्य खः, आनन्द महास्थविरया करुणा
 व गुणयात चण्डालिकां आभार रूपे व प्रेम रूपे यंका वसपोलया
 थः दासी जुइगु निश्चय यात । अले नसा त्वंसा नं मयेकल ।
 तन्हु तकं मनसे च्वंगुलि वया मां मातङ्गीं खँ कुत्तु कुला न्यन ।
 लिसले चण्डालिकां धाल— 'मां, ह्यासुगु वस्त्रं पुना तःह्य
 बांलाह्य मिजं छह्यसिनं जि लः कया वया च्वनाबले जिके लः
 पवन । जि जि च्यामखलःनि धका धया । जि कुलभेद माने

मयाना धका धा:गुलि ल: बिया वया । उलि मन साला काये
 फुगु उजागु भव्य रूप, नाइसे च्वंगु सः, प्रियङ्करगु ख्वा:हा
 मिजं जि गबलें मखनानि । व मिजं नं जिके ल: काल, व
 पलेसा ग्य पुले ? हानं व थपायसकं बांला ! माँ, जि
 जा वयाके वने मन्त धा:सा म्बाना च्वनी मखुत धका सीकि ।'
 थथे धाधां वया मिखाय् ख्वांवि जाल । मातङ्गीं व खें फुकं न्यने
 धुंका फुक जूगु खें नं सीकल । छे वना म्हाय्यात धाल—
 'मैंचा ! छंके ल: पवना यंकूहा मिजें ला बुद्ध भगवानया शिष्य
 ख: । वसपोलपि मिसात नाप वास याडपि मखु । छर्थे जा:हा
 जा छु प्रस्ररार्थे बांलापि मिसात हे त्याग याना व:पि । उर्कि
 आम निष्फल आशा चित्तं त्याग याना छ्व ।' तर चण्डालिका
 माने मजू । ख्वख्वं माम्हेसित धाल— "माँ, छ नाना प्रकारया
 मन्त्र व माया स: । व माया व मन्त्रं न्हाथे याना नं वसे कया
 थन व्वना हइव्यू ।'

म्हाय्यागु जित्ति व मायां याना मातङ्गी छन्हु आनन्द
 महास्थविर नाप ला: वन । कन्हे खुनुया भोजन निमन्त्रण नं
 यात । महास्थविरं निमन्त्रण स्वीकार यात । कन्हे खुनु इले
 चण्डालिकाया छे निमन्त्रण नं बिज्यात । भोजनं लिपा मातङ्गीं
 प्रार्थना यात । — 'भन्ते, जि म्हाय्यानं छपिन्त ल: ब्यूखुनुं
 निसें नये त्वने तोता गोतुला बिल । छलपोल बिना जि म्हाय्य
 म्वाइ मखुं । उर्कि छलपोल थ्व हे छे बिज्याहुं, जि म्हाय्यात
 दासी रूपे स्वीकार याना बिज्याहुं ।'

‘जि छहा ब्रह्मचारी, जि सुं मिसा ग्रहण याये मफु।’—
 आनन्द महास्थविर धया हे चवन । मातङ्गीं बिच्चे धाल—
 ‘ग्रहो भन्ते, थथे छता धया बिज्याये मत्य । छलपोलं करुणा
 मतयेव जि म्हाय् सिना हे वनीगु जुल ।

‘थुकिया वासः जिके छं मडु । जि बयात दया तथा
 खः, करुणा तथा खः । तर वं प्रेम यात । गुगु प्रेम शोक
 उत्पन्न जइगु खः । गुकियात जि दोष खना छे हे तोता वया ।
 निष्फल बिचाः तोता छ्वयेगु हे भि ! छं म्हाय्यात समझे
 या ।’ — स्थविरं लिसः बिल ।

मातङ्गी दुने ववथाय् दुहां वन । म्हाय्यात बोबिल ।
 तर अन हानं म्हाय्या रवाः स्वस्वं वया मने म्हाय्या प्रति
 माया वन । म्हाय्यम्हं मन्त्र बलं बसे कायेत खवखवं धाल ।
 बुद्ध व वसपोलया श्रावक सङ्घर्षि बशे काये फइ धयागु वयात
 थःगु मन्त्रे विश्वास मडु । अयनं आशा खः । व उत्साहित
 जुया प्रयत्न यात । मातङ्गी खापा-खिपा तित । स्थविरयात
 कुन । अले कुने चुके मिछवेका मन्त्र जप यात । हानं थहाँ
 वया धाल— ‘का, श्रमण ! यदि छलपोलं जि म्हाय्यात
 स्वीकार मयात धाःसा व मन्त्र याना तये धुनगु मी तथा बी ।’
 महास्थविर आनन्दयात छखे ला ग्यासें नं बल । अले बुद्धया
 प्रधान उपस्थापक महास्थविर आनन्दं तुरन्त बुद्ध लुमंकल ।
 बुद्ध लंका तःतसकं हाला बिज्यात । मन्त्रया विश्वासी मातङ्गी
 थुकि ग्यात । काचा-काचां खापा चायेका बिल । आनन्द

महास्थविर बन्धनं मुक्त जुया दिहारे बिज्यात । बुद्धयात जग्गु फुकु खँ बिन्ति यात । थुखे चण्डालिका स्थविर बिस्सुं वन धयागु न्यनेवं हानं विलाप याना ह्वयेगु शुरू यात । कन्हे खुनु युवती स्थविर जक लुमंका वसपोल मामां उखँ थुखँ जुल । पिण्डपात्र बिज्याह्य स्थविर खनेवं ल्यू ल्यू वन । स्थविरं तोफिका वनेत सन । तर युवती ल्यू ल्यू हे वना चवन । जेतवन थयंकं नं वन । स्थविर बुद्धयात युवती ल्यू ल्यू वयाच्चंगु खँ कन । बुद्धं वयात सतिके बिया न्यना बिज्यात— 'छाय्, छ आय्मान् आनन्दया ल्यू ल्यू जुयागु ?' युवती धाल— 'आनन्दं जिगु ह्लातं लः त्वन । जित सम्मान यात । उक्किया पलिसा जि गय् पुलेगु ? हानं आनन्दया सुं सेवा याइह्य दासी नं मदु । जित वयागु रूप नं साब बाँला ताः । जि नं आनन्दथे बाँला । जि नं छह्य मनूया म्ह्याय् खः, मिज्यात दुगु अधिकार व स्वतन्त्र जित नं दु धयागु ह्लापलाक न्यनागु व सीकागु नं आनन्दया पाखँ हे । जि नं उलि हे च्वे खः । उक्कि नं जि वया दासी जुया वयागु सेवा याये ।'

'आनन्द प्रव्रजित जुइ धुंकल । वया छ्योले सं मदु । छ गृहस्थ तिन । छ्योले सं नं दिन । यदि छं आनन्दया मिसा जुइगु इच्छा ज्सा छं नं सं खायेमाली ।' —बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात ।

'आनन्द प्राप्त जुइगुसा थथे सं खाना छ्वये ।'

‘एसा छे बना छे मीमाके न न्यं, घन हे सें नं खाना
बा— बुद्धं हानं धया विजयात ।’

युवती छे भविय बन । बःगु सें खयेत मीमासिके पिरे
यात । मीमं प्रवजित तरणया बासो जुइ मःय, मन्त्रबलं
उचवधरानीबा हे छल तरण हुया बी बका हुकेल । तर
चण्डालिका माने मजू । ग्रंते मीमं एवत्वं म्हुमाया सें खाना
थिल । सें खाना तःहा सुन्दरी युवती जेतकमे बना धाल—
‘का, मगवान्ध्या आशानुसार संखाये धुन, बाः प्रानन्द विया
विजयाहुं ।’

‘छं प्रानन्दयात साव प्रेम याना च्वन । बास्तवे छं छायं
प्रानन्द प्रपायसकं योगु ? प्रानन्दया शरीरे छु दु ?’ — बुद्धं
भ्यना विजयात ।

‘प्रानन्दया यच्छुसे—पिच्छुसे च्वंगु हवाः जित यो ।
वयागु गुलि गुलिचिंगु मिखा निगःयात जि प्रेम याना ।
तहाकःगु ह्हाययात जि प्रेम याना । ह्याउंसे च्वंगु म्हुनुसियात,
नाइसे च्वंगु सःयात, बसपोलया शान्त गमनयात जि प्रेम
याना ।’

‘छं ग्राम प्रेम याना च्वंगु मिखा निगलं अपवित्र पिचः
व हववि बाः बइ च्वनी । कंस प्यन्हु बुलुया वनीतिनी... ।’

‘तहाःगु ह्हाय... ।’ — युवती मिखाया विषये कना
विजयागु खं खःथे च्वंक मती वंका धाल ।

‘त्वासं नं ह्नि पिहाँ वया चवनीगु ... !’

‘म्हुतं ई व खई पिहाँ वो — !’

—‘शरीरं अशुचि पिहाँ वो... !’ सुन्दरी युवतीयात फुक खं खःथें ताल ।

—‘अले थुजागु अपरिशुद्धया द्वॅयागु शरीरं नं छन्हु तोता सी मानिगु । सी बले विलाप याना खवये माली । छ अले गुलि खवये ?’

—‘थुजागु शरीरयात छं प्रेम याना ? शरीरे च्वंगु छुकीयात छं प्रेय यायेगु ? — बुद्धं न्यना बिज्यात ।

युवतीया बिचार पात । हृदय परिवर्तनं वयात थथें नो जुइगु, धवभिगना वनीगु, कोखं गिद्धं सात्तु साला नइगुथें खन । वयात विरक्त जुल । व ज्ञान लाभी जुल । युवतीया हृदय परिवर्तनं जूगु सीका बुद्धं धया बिज्यात — ‘छन्त माःसा आः यंकि, आनन्द स्वामीयात यंकंसां ज्यू ।’

‘भन्ते जि अथे अनित्यगु शरीर मखना आनन्दयात पवनागु खः, आः छलपोलया उपदेशं व अनित्य खन । आः जि छपिनि आविका जुइ ।’

भगवान बुद्धं मिखा तिस्सिना बिज्यात, चण्डालिकां प्रणाम !

‘धर्मोदय’—वर्ष—६, अङ्क—६

चैत्र २०१२, अप्रिल १९५६

पालिसाहित्यया व्यंग वाखँ

दिट्टमङ्गलिका

थ्व वाखँ दोछि दँ ह्वापा काशीया ब्रह्मदत्तजुजुया पाले
जूगु घटना खः । काशी महाधनी ब्राह्मण साहु छह्य दु ।
व साहुया म्हाय् छह्य दु । व मिसा अत्यन्त रूपवतीह्य ।
वथेन्तु सुकुमारी । रूप व ऐश्यर्य याना वयागु गौरव ह्य मजू ।
ब्राह्मणया म्हाय्मचा जूयानं च्वेच्वेः धाः । थजागु फुसुलुगु
अहङ्कार दुर्गलि, नीच व चोमित मिखां स्वेयोगु मखु ।
मङ्गलामङ्गलया बारे सापहे विश्वास दुह्य खः । न्हागु ज्या
शुह याय्त मङ्गल मस्वस्य मगाह्य । शुभ अशुभ विचा मयासें
गनं हे प्याहां मवं । शुभे जक ध्यान तँह्य जुया वयागु नां
“दिट्टमङ्गलिका” जुल । दिट्टमङ्गलिकाया रूप लावण्य वना
त्वाले च्वाँपि साहु मस्त मोहित ज्वीगु । भम्चा स्वके हैपिनं
ह्य मजू । तर मङ्गलं पुरेजूपि मिजंत चूमला । गपाय् सकं
थिति कुतिह्य ज्वी ।

छन्दुया खं खः । उखुनु नखः थेंजागु दिन जुयाचवन ।
 दिट्टमङ्गलिकाया दान बोगु बिचार वल । वथेन्तु लहर यायगु
 नं । दिट्टमङ्गलिका बांलाक वस्तं पुना बोगु बगीचाय् वनेत
 ठीकजुल । नय्गु त्वनेगु फुक्क सामान खःम्हु क्वबिका, थः
 पालकी चवनाः प्याहाँ जक वने छु लात, न्होने स्वेहे पवहरसे
 चवना च्वंहा चाण्डाल (पो) छहास्यां, “ए ! भाजु मय्जपि जित
 थो ह्लां धका थः लिच्युं च्युं वल । दिट्टमङ्गलिका व चाण्डाल
 खनेवहे ह्य चिक मिका न्यन — “व हाला वोह्य सु ?”
 लिसःवल मातङ्ग धैह्य चाण्डाल । चाण्डाल धका न्यने मात्र नं
 खवा ख्युँकल । का ! मजिल धका झसुका तल । धिक्कार !
 थौं सुथंतिसे बिचछुक जुल । गजागु मङ्गलमय ज्या यायत सुथ
 ह्लापां प्याहाँ वयागु थज्याह्य अलच्छिनाह्यका धवः दुगु ।
 आःवनां छु लहर यायगु, का त्याहाँनु धाल । उलिजक धाय् मात्रं
 वया च्योः तय् मन खुतुक्क वं कल । मेपिं ब्रह्मू तयनं मिखां
 छुं मखन । थव पोरियां याना जिमि थौं साक्क भिक नयनं
 मखन । थवयातनं बाकितय्गु ला सकलें जाना बाह्यसिक्क
 दया वन । पलख लिपा होश दया वल । बिचरा मातङ्गं
 बिचारयात — ‘जि थपाय्सकं सास्ति नय्मागु दिट्टमङ्गलिकाया
 कारणं खः । व मिसा ब्रह्मूनी जुल धका गपाय्सकं गमके
 जूगु । जिला छहा पोरेखः । थोमत्योह्य, उकिं वं जित मन्
 धका हे भामपिल । जिपि ले ज्वीनं मजिल । छु, थव उचितगु
 खः ला ?’ थव न्याय् खः ला ?

जि स्यूका, व ब्रह्मनीचित याय्गु । “जि मिजं ख हे
खः वयात ब्याहा मयासें तोते मखु”, धेगु मती तल ।
मफु मफु दन । वहे मिसाया छे ववे वन । लुखाया पिने
छग्वारा चिक चवन । दिट्टमङ्गलिकाया बौनं खन । थेःक
स्वःबले च्यामखलः जयाचवन । ब्राह्मणं वयाके न्यन “अरे
चाण्डाल ! छ छाया् थन ग्वारातुला चवनागु ?” धका ।
मातङ्गं फुक्क खं कन । अन्तस धालकि, “जित दिट्टमाङ्गलिका
बीगु लाकि, जिगु जिउ थन तोता वनेगु ? ब्राह्मणया वधाय्
थ्व धाय् मदया ध्यवा छग वां छोया बिल । अः मातङ्गु फिरिक
संगु हे मखु । लिपा ला दोलदो दांनं थ्यन, नय्गु त्वनेगु नं
न्ह्यने तय् हल । मातङ्ग जा उसिकहे संगु मखु । वयात गन
नय्गु, गनध्येबा । दिमट्टमङ्गलिका मब्यू तले मायवसं
(सत्याग्रह) च्वंचवह्वासित । खुन्हुदत, नसा छगहे म्हृत्व तःगु
मखु । सनेहे फुगु मखु । सासजकः ह्लाय् फुनि । थ्व खं फसं
कूचाय् कूचाय् तकनं थ्यंका बिल ।

उगु समय छगू प्रचलित जुया च्वंगु दुकि “सुं छम्हेसिया
छे ववे च्यामखल सित धाय्वं जवंखवं प्यखेसनं न्हेखाः २ छे
च्वंपिनं च्यामखलत जुया वनी धैगु ।”

न्हेनु दत । मातङ्गया ताल बांमलना वल । जःला
खःलाते धन्दा जुल । सकलें व ब्राह्मणया छे ववे मुंवया
सकसिनं छप्वा म्हृतुं धाल— “छिमि म्ह्याय्यां लागी जिपि
च्यामखलत ज्वी फेमखु । दिट्टमङ्गलिका खुशीं व पोरे यात

बीगु ला की जिमिसं जबर्जस्ति बीकेगु" धका हाःहुं यात ।
 आ छुयाय् धका झसुका तथा थः म्हाय् दिट्टमङ्गलिका याथाय्
 वन । दिट्टमङ्गलिका यात च्यामखल थें च्वंक वच्चुसे हाकुसे
 च्वंगु वस्तं पुंकल । नयगु त्वनेगु नं जनिखे" प्वोचिकल ।
 बस, वहे चाण्डालया कला याना बिल । दिट्टमङ्गलिकाया
 ख्वाले खोबि जा प्वंगु हे मखु । चण्डालयाके जक वनेमाल
 धयां थः माँबौनं तोता वने माल । आखिरे मातङ्गया लिक्क
 वनां नम्र वचनं धाल । "दनादिसं, छिनाप जि वेगु जुल"
 मातङ्ग बाह्य सिक्क सास्ति नयानं र्हेनु तक माय्वंसं
 (सत्याग्रहे) च्वं च्वंहा । सनेफुगु मखु । अपाय् सकं सुकुमारी
 जुया च्वंहा दिट्टमङ्गलिकां लुकुंछिना यंके माल । सन्ध्याईबले
 चण्डालगामे थ्यन । दिट्टमङ्गलिका स्वेहे यच्चुसे, पिच्चुसे,
 नाईसे च्वंहा । वंहे मातङ्ग चण्डाल लुकुंछिना हया च्वंगु
 जात्रा खना काशी च्वंपि मनूत त्वलेहे जुया च्वन ।

आ थन विचारणीय खें थ्वकि मातङ्ग चाण्डाल बोधि
 सत्व खः । ए जूसां छाय् थपाय्सकं पलिसा काय् थें खेद जनक
 ज्या यागु ? मेगु छुनं मतीतया मखु कि हीनगु जाति वर्ण भेद
 समाजं छुटे याय्या निंति खः । वर्ण कुल भेदं याना मनू नं
 मनू ह्यमसिया च्वन । थ्व मातङ्गयागु ज्या शोभा महुसां
 तभी, शिष्टत्वं थाय् मकासानं रूप अभिमानी व कुलमानी
 तय्त ह्याय् ध्यंगुला प्रशंसनीय खः ।

मातङ्ग गथे दृढ पतीञ्ज खः वथेन्तुं अत्यन्त कोमल
 हृदय नं दुह्य खः । वया मने दुःख दु कि, — “जियाना
 सुकुमारी विट्टमङ्गसिकाया मने तचोगु घाः जुया चवन” धंगु ।
 आ जिगु उच्चगु ज्यां वया मने चवंगु घाः लायके माल का”
 धंगु मती तल । छे तोता तपोवन वना संसारं अलग जुल ।
 गुलिचां मदुवं पञ्चाभिज्ञा अष्टसमापत्ति प्राप्त याना काल ।
 छह्य ऋषि जुया थःगु छे ल्याहां वल । व खे सकभनं फेले
 जुल । हानं लिपा महाब्रह्मा जुया वल । अलेजा च्यामखलया
 छे देवस्थान थे जुल । विट्टमङ्गलिका ब्रह्म प्रजापति धायका
 मानेयाका चवन । थ्व बाखनं कुलमानयात तस्सकं प्रहार व्यूगु
 खने दु । हानं मनुष्य जन्मं निसे उच्च नीच ज्वी धंगु खे नं
 फुसुलु याना बिल । चाण्डाल नं ऋषि ज्वीफु । ऋषि नं
 महाब्रह्मा ज्वीफु । ब्राह्मण चाण्डाल नं जल धंगु थुकि प्रमाण
 कयन । उकि झीसं भापी मालकि “मनुष्य जन्मं चाण्डाल व
 ब्राह्मण ज्वी मखु, ज्यां हे चाण्डाल ज्वी, ज्यांहे ब्राह्मण ज्वी ।”

‘धर्मोदय’ वर्ष - ५, अङ्क - ७-८
 बैशाख, २००६, मे-जून १९५२

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाल भाषा)

(१) बुद्धया क्षिनिगु विपाक	(३१) लक्ष्मी छो
(२) अभिधर्म भाग-१, २	(३२) महास्वप्न जातक
(४) मैत्री भावना	(३३) बाखेंया फल भाग-१, २
(५) ऋद्धि प्रातिहार्यं	(३५) जातक बाखें
(६) योम्हं म्हाय्	(३६) राहुलयात उपदेश
(७) पञ्चनीवरण	(३७) अहिंसाया विजय
(८) बुद्ध धर्म	(३८) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(९) भावना	(३९) मूर्खंम्ह पासा मञ्जू
(१०) एकताया ताःचा	(४०) बुद्धया अर्थनीति
(११) प्रेमं छु ज्वी ?	(४१) भ्रमण नारद
(१२) कर्तव्य	(४२) क्षान्ति व मैत्री
(१३) मिखा	(४३) उखानया बाखें पुचः
(१४) बुद्धया अन्तिम यात्रा १, २	(४४) पालि भाषा अवतरण-१
(१६) त्रिरत्न गुण स्मरण	(४५) मत्ति भित्ता गति भिनी
(१७) परिव्राण	(४६) बौद्ध ध्यान भाग-१, २
(१८) कर्म	(४८) हृदय परिवर्तन
(१९) प्रार्थना संग्रह	(४९) ह्यापांयाम्हं गुरु बु ?
(२०) बाखें	(५०) अभिधर्म
भाग-१, २, ३, ४, ५, ६	(५१) सत्तरत्न धन
(२६) बोधिस्तव	(५२) महासति पट्टान सूत्र
(२७) शाक्यमुनि बुद्ध	(५३) शान्तिया त्वाथः
(२८) धनत्त लक्षण सुत्त	(५४) चरित्र पुचः भाग-१, २
(२९) वासेट्ठी थेरी	(५६) बुद्ध व शिक्षा (क)
(३०) धम्म चक्कप्पवत्तन सुत्त	(५७) बौद्ध ध्यान

(५८) किसा गीतमी	(८७) भिम्ह मच्चा
(५९) जप पाठ व ध्यान	(८८) विवेक-बुद्धि
(६०) लुम्बिनी विपस्सना	(८९) स्वास्थ्य लाभ
(६१) विश्व धर्म प्रचार देशना
भाग-१, २	(९०) शिक्षा भाग-१, २, ३, ४
(६३) योगीया चिट्ठी	(९४) वृष्टि व तृष्णा
(६४) जातक माला भाग-१, २	(९५) विपस्सना ध्यान
(६६) संक्षिप्त भावना	(९६) मंगः लाइम्ह लाखे
(६७) महानारद जातक	(९७) सतिपट्टान भावना
(६८) पालि प्रवेश भाग-१, २	(९८) गीतम बुद्ध
(७०) चमत्कार	(९९) धम्मपद व्याख्या भाग-१
(७१) मणिचूड जातक	(१००) धम्मपदया बाखे
(७२) महाजनक जातक	(१०१) त्रिरत्न वन्दना व सूत्र पुष्पः
(७३) गृही-विनय तृ. सं.	(१०२) त्रिरत्न वन्दना व पञ्चशील
(७४) बुद्ध व शिक्षा (ख)	(१०३) संसारया स्वापू
(७५) बुद्ध-जीवनी	(१०४) धम्मपद (पाली)
(७६) सर्वज्ञ भाग-१, २	(१०५) त्रिरत्न वन्दना व परिव्राज
(७८) धम्मपद कविता	(१०६) अष्टादश बौद्ध महिलापि
(७९) धर्म मसीनि	(१०७) बौद्ध नैतिक शिक्षा
(८०) दान	(१०८) वेस्सन्तर जातक
(८१) तेमिय जातक	(१०९) दिर्घायु जुडुमा
(८२) बम्मिक सुत्त	(११०) पालिभाषावतरण भाग-३
(८३) मध्यम मार्ग	(१११) त्रिरत्न गुण लुम्बिके
(८४) महासीहनादसुत्त	(११२) निर्वाण
(८५) भिम्ह म्हाय् व काय्	(११३) मनूतयगु पहः
(८६) भिक्षु जावन	(११४) संस्कृति

मुद्रक- नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, ये । फोन- २२ १० ३२